

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Participace NATO v libyjské občanské válce

Karel Škrdle

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Participace NATO v libyjské občanské válce

Karel Škrdle

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Hlaváček, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2015

.....

Poděkování

Za podporu při tvoření této práce bych rád poděkoval PhDr. Pavlu Hlaváčkovi,
Ph.D.

Obsah

1. Úvod	8
2. Události v Libyi předcházející zásahu NATO	11
2.1. Arabské jaro.....	11
2.2. Počátek nepokojů v Libyi	12
2.3. Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1970	14
2.4. Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1973	16
3. Zásah NATO v Libyi – Operace Sjedenocný Ochránce	18
3.1. Průběh operace	18
3.2. Vojensko – politická podpora jednotlivých států v Operaci Sjedenocný Ochránce	22
3.2.1. Politická podpora USA v OUP.....	24
3.2.2. Vojenská podpora USA v OUP	28
3.2.3. Politická podpora Francie v OUP.....	32
3.2.4. Vojenská podpora Francie v OUP	36
3.2.5. Politická podpora Velké Británie v OUP.....	38
3.2.6. Vojenská podpora Velké Británie v OUP.....	41
3.3. Shrnutí operace	42
4. Závěr.....	46
5. Seznam zdrojů	48
6. Resumé	54

Seznam zkratk

9/11 – Teroristické útoky z 11. září 2001

AOC – (*Air operations center*) Středisko letových operací

AU – (*African Union*) Africká unie

AWACS – (*Airborne warning and control system*) Vzdušný varovný a kontrolní systém

CFAC – (*Combat Force Air Component*)

CJTF – (*Combined Joint Task Force*)

GCC – (*Gulf Cooperation Council*) Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu

HDP – Hrubý domácí produkt

ICC – (*International Criminal Court*) Mezinárodní trestní soud

ISR – (*Intelligence, surveillance, target acquisition and reconnaissance*)

Inteligence, průzkum a sledování cílů

JFACHQ – (*Joint Force Air Component Command Headquarters*)

JSTARS – (*Joint surveillance target attack radar system*) Radarový systém na vyhledávání cílů

LAS – Liga arabských států

NATO – (*North Atlantic Treaty Organization*) Severoatlantická aliance

NSC – (*National Security Council*) Národní bezpečnostní rada

NTC – (*National Transitional Council*) Národní přechodná vláda

OIC – (*Organization of Islamic Cooperation*) Organizace islámské spolupráce

OOD – (*Operation Odyssey Dawn*)

OSN – Organizace spojených národů

OUP – (*Operation Unified Protector*) Operace Sjedinocný Ochránce

R2P – (*Responsibility to protect*) Odpovědnost chránit

RAF – (*Royal Air Force*) Královské letectvo Spojeného království

RB – Rada bezpečnosti

SAE – Spojené arabské emiráty

USA – (*United states of America*) Spojené státy americké

1. Úvod

Na počátku roku 2011 došlo v arabském světě k událostem, jež vešly ve známost jako arabské jaro. Šlo o sérii protivládních protestů a ozbrojených rebelií proti tehdejšímu vedení v jednotlivých státech. Vše začalo demonstracemi nespokojených obyvatel Tunisu proti tehdejšímu prezidentovi země, Zine El Abidine Ben Alimu. Následovaly protesty v dalších arabských zemích. V Egyptě, Libyi, Jemenu, Bahrajnu, Sýrii, Maroku a Jordánsku. Výsledky arabského jara byly ve většině těchto zemí rozdílné. Egypt, Jemen a Tunis se dostali do zvláštní přechodné fáze, ve které bylo nejasné, jakým směrem se vydají. Události v Sýrii a Libyi vyústily v občanské války a nepokoje, jež trvají dodnes. Naopak země kolem Perského zálivu zůstaly těmito událostmi téměř nedotčeny. S odstupem měsíců a dnes již let se přínos těchto událostí diskutuje a zůstává nejasný¹.

Samotný termín arabské jaro byl zpopularizován západními médii v začátcích událostí při nepokojích v Tunisu a měl odkazovat na východoevropské hromadné opouštění komunistické ideologie v roce 1989. V tomto roce došlo k hromadnému přechodu zemí z východního bloku na demokratické principy vlády a k tržnímu hospodářství. Výsledky obou událostí jsou však značně rozdílné. V roce 1989 se vše obešlo téměř bez nepokojů, naopak při arabském jaru došlo k mnohým krveprolitím, jež trvají v některých státech dodnes².

Jedním z těchto států je také Libye. V Libyi začaly nepokoje v únoru 2011 v pobřežním městě Benghází. Toto město bylo jádrem protivládních demonstrací, jež se postupně začaly šířit po celém státě, až se dostaly do hlavního města Libye, Tripolisu. Tam v té době také sídlil vůdce země, Muammar Kaddáfí, který

---

¹ About.com. *Definition of the Arab Spring* (<http://middleeast.about.com/od/humanrightsdemocracy/a/Definition-Of-The-Arab-Spring.htm>, 2. 12. 2014).

² About.com. *Definition of the Arab Spring* (<http://middleeast.about.com/od/humanrightsdemocracy/a/Definition-Of-The-Arab-Spring.htm>, 2. 12. 2014).

se stal hlavní postavou celého konfliktu. V čele Libye stál 42 let a v období arabského jara se stal cílem odpůrců jeho režimu (BBC 2013).

Když započaly nepokoje v Libyi, vše směřovalo k tomu, že všeobecný nátlak na osobu Kaddáfího a na jeho režim způsobí, že se bez větších obtíží vzdá své pozice a nebude zemi bránit v odlišném politickém směřování. Stejně jako tomu bylo v Egyptě a Tunisu, jejichž vůdci Husní Mubarak, respektive Zine El Abadine Ben Ali, bez větších protestů kapitulovali. V případě Kaddáfího a Libye však došlo k mobilizaci proti skupinám ozbrojených rebelů a započaly krvavé boje. To, co se zpočátku jevilo jako „pouhé“ protesty a demonstrace, přerostlo v občanskou válku, jíž se znepokojením sledovalo mezinárodní společenství v čele s Organizací spojených národů (OSN).

Rada bezpečnosti OSN reagovala na nepokoje v Libyi uplatněním sankcí, zbrojního embarga a zmrazením majetku vedoucích představitelů Libye. Hlavním důvodem akcí ze strany mezinárodního společenství byla skutečnost, že se Kaddáfí dopustil na svých obyvatelích v průběhu demonstrací zločinů proti lidskosti, za které měl být souzen u Mezinárodního trestního soudu v Haagu. Liga arabských států (LAS) se rozhodla vyloučit Libyi ze svých jednání a zasadila se o to, aby mezinárodní společenství v Libyi zasáhlo agresivněji a zavedlo veškerá opatření na ochranu civilistů. Do čela mezinárodní reakce se postavily Spojené státy americké (USA), Francie a Velká Británie. Tyto země řídily operaci NATO, při níž došlo k bombardování pozic Kaddáfího jednotek v Libyi (Daalder - Stavridis 2012).

Tato bakalářská práce si klade za cíl vyhodnotit politickou a vojenskou podporu v Operaci Unified Protector (OUP, česky Operace Sjednocený Ochránce) tří vojensky nejsilnějších států NATO, jimiž jsou USA, Francie a Velká Británie (Bender 2014). A na základě vyhodnocených údajů zjistit, zda by byla OUP uskutečnitelná bez participace USA. Důvodem zvolení této výzkumné otázky je skutečnost, že USA jsou hnacím motorem NATO a zároveň zemí s nejvyššími výdaji na obranu ze všech členských států. Operace takového rozsahu si také žádá nejmodernější techniku a kvalifikované osoby, jež by byly

schopny akci takového rozsahu řídit. Bylo by tedy zajímavé sledovat, jak by si vedla NATO bez svého nejsilnějšího člena v operaci, která se všeobecně pokládá za jednu z nejúspěšnějších v její historii.

Práce bude rozdělena do dvou kapitol. První kapitola se bude zabývat událostmi v Libyi, které předcházely OUP. Konkrétně zde budou nastíněny události arabského jara a počátků krize v Libyi, kdy ještě nebylo známo, zda a v jakém rozsahu mezinárodní společenství zasáhne. V této kapitole bude také popsáno, co znamenají rezoluce Rady bezpečnosti (RB) OSN č. 1970 a 1973, což jsou rezoluce vydané jako reakce na dění v Libyi dny a týdny po začátku krize, které daly mandát členským zemím NATO k zásahu a použití všech nezbytných prostředků k ochraně libyjských civilistů.

Hlavní částí práce bude kapitola druhá. Její náplní bude samotný zásah NATO v Libyi. Kapitola bude rozčleněna do několika podkapitol, které budou analyzovat politickou a vojenskou podporu intervence ze strany USA, Francie a Velké Británie. Politickou podporou je myšlen proces legitimizace akce na domácí politické scéně a s tím související motivace států pro vstup do Libye. Podkapitoly zabývající se vojenskou podporou budou analyzovat materiální zajištění operace třemi zmíněnými státy. Na závěr této kapitoly bude shrnut průběh mise od počátku 23. března, až do jejího ukončení 31. října 2011 (NATO 2012). Po této kapitole bude následovat závěr, který shrne hlavní poznatky vyplývající z práce.

2. Události v Libyi předcházející zásahu NATO

2.1. Arabské jaro

Události arabského jara byly spíše než náhlým „výbuchem“ vyvolány socioekonomickými a sociopolitickými problémy, trvajícími téměř půl století (Özekin – Akkas 2014: 177). Avšak událostí, jež definitivně rozvířila protivládní nálady v arabských zemích, bylo sebeupálení šestadvacetiletého Tunisana Mohameda Bouazizih³. Tento čin zvedl vlnu protestů proti tuniskému prezidentovi Ben Alimu. Propuknutí nepokojů bylo v kontextu událostí roku 2010 poměrně překvapivé. Region působil stabilně a nic nenasvědčovalo tomu, že během ani ne jednoho roku dojde k politickým změnám takového rozsahu. Prvním diktátorem, který na nepokoje doplatil, byl právě tuniský prezident Ben Ali, který byl nucen svůj úřad 14. ledna 2011 po třidvaceti letech vládnutí opustit.

Z Tunisu se nepokoje přelily do ostatních arabských zemí (Özekin – Akkas 2014: 176). V prvním případě do Egypta, kde byl v důsledku nepokojů a demonstrací svržen dlouholetý prezident Husní Mubarak (Vaughan 2013: 492). Nepokoje přinesly do tohoto regionu na příštích pár měsíců i let politickou nestabilitu a nejistotu. V této nejistotě pokulhává srovnání s rokem 1989 ve východní Evropě. Zatímco postsovětské republiky hromadně přijímaly demokracii, v arabském regionu po arabském jaru dochází k rozdílnému směřování jednotlivých států. A nedá se říci, že by jejich směr vedl ke stabilnější budoucnosti. Alespoň tedy ne z krátkodobého hlediska (Özekin – Akkas: 2014: 176).

Ze dvaadvaceti členů LAS došlo v šesti⁴ k výrazným otřesům na domácí politické půdě. Tyto otřesy vedly buď ke svržení diktátorů nebo k tvrdým bojům o moc. V ostatních arabských zemích nedošlo ani zdaleka k nepokojům takového

---

³ Bouazizi se upálil 17. prosince 2010 na periferii tuniského města Sidi Bouzid

⁴ Libye, Egypt, Tunis, Sýrie, Bahrajn a Jemen.

rozsahu. Jak již bylo řečeno, arabské jaro se výrazně liší od postkomunistických republik po roce 1989. Ty přijaly ve většině demokracii, která tam panuje dodnes. V ani jedné ze šesti jmenovaných zemí dodnes neproběhla úspěšná revoluce, jež by nastolila demokratický politický systém (Özekin – Akkas: 2014: 176).

2.2. Počátek nepokojů v Libyi

Arabské jaro v Libyi je nejvíce spjato s osobou tamějšího vůdce, Plukovníka Muammara Kaddáfího. Ten se dostal do čela Libye v roce 1969, ve svých sedmadvaceti letech. V roce 2011 byl pak jedním z nejdéle vládnoucích vůdců na celém světě. Po většinu jeho vládnutí byl v západním světě vnímán vesměs negativně (Anderson 2001: 515). Důvodem nevraživosti Západu vůči jeho osobě byla skutečnost, že byl dlouhá léta jedním z největších podpůrců terorismu na světě. V osmdesátých letech poskytoval podporu každé teroristické organizaci, která požádala od jeho vlády podporu. Nejznámějším teroristickým incidentem, který Kaddáfí finančně podporoval, byl bombový útok na osobní letadlo Pan American Airways nad skotským městečkem Lockerbie⁵. Kaddáfí se však snažil po 11. září 2001 (9/11) o vylepšení svého obrazu v západním světě, když přislíbil svoji účast na boji proti severoafrickým odnožím Al-Kájdy. Tento krok však jistě učinil z pragmatických důvodů, jelikož jedna z těchto odnoží ho chtěla dlouho před 9/11 sesadit z čela Libye. I přes tuto skutečnost nebyl po 9/11 radikálním odpůrcem terorismu, čehož si byl i Západ vědom. Tato skutečnost sehrála zcela jistě důležitou roli při rozhodování Západu o uskutečnění intervence. Sám Kaddáfí byl jedním z velkých odpůrců invaze do Iráku americkými vojsky v roce 2003 (Joscelyn 2011).

Jak již bylo řečeno. Povstání občanů proti tehdejší vládě se do Libye přelilo ze sousední země, Tunisu. V Libyi začaly demonstrace v hlavním městě Tripolisu v první polovině února roku 2011. Tyto demonstrace probíhaly

---

⁵ V roce 1988, Boeing 747 letící z Londýna do New Yorku s 258 lidmi na palubě. Všichni zahynuli. Plus 12 obětí na zemi. Celkem 270 obětí.

standardně jako v okolních státech. Násilí bylo ojedinělé. Ve městě Běhazí, což je druhé největší město země, však Kaddáfí přikázal svým jednotkám agresivní útok na demonstranty⁶. Tento krok umocnila i skutečnost, že opoziční skupiny ustanovili svojí vládu, National Transitional Council (NTC, česky Národní přechodná vláda). Tyto skutečnosti napomohly k tomu, že se přestřelky změnilly v krvavý konflikt. V prvních dnech a týdnech slavila opoziční armáda dílčí úspěchy. Nicméně brzy začaly mít navrch vládní jednotky, hlavně z důvodu materiální převahy (Glanville 2013: 333).

Ve druhé polovině února již mezinárodní společenství s napětím sledovalo libyjské události, které se mohly rychle zvrhnout v genocidu tamějšího obyvatelstva ze strany Kaddáfího. On sám situaci vyhocoval svými projevy ve státní televizi, kdy doslova tvrdil, že „vyčistí Libyi dům po domu od všech švábů a kryš a popraví každého, kdo ohrozil jednotu země (CNN 2015).“ Tento slovník byl v kontextu událostí velmi nevybíravý a nešťastný, jelikož podobná slova volili rwandští radikálové Hutuové, kteří v roce 1994 vyvraždili několik set tisíc Tutsiů⁷. Jeho agresivní slova také přispěla svým dílem k reakci mezinárodního společenství, která byla velice rychlá. OSN a regionální organizace neoponechali nic náhodě a snažili se diplomatickou cestou apelovat na Kaddáfího, aby násilí ukončil (Glanville 2013: 333; CNN 2015).

LAS reagovala již týden po začátku násilí. 22. února vyloučila Libyi ze svého středu, čímž dala jasně najevo, že s využívanými praktikami nesouhlasí. Negativní reakce ostatních organizací působících v regionu na sebe nenechala dlouho čekat. Namátkou bych zmínil Africkou unii (AU) nebo Organizaci islámské spolupráce (OIC). Obě tyto organizace odsoudily užití síly proti civilistům a rázně volaly po okamžitém ukončení násilí. K tomu však nedošlo. Boje pokračovaly dál, terorizování vlastního obyvatelstva ze strany Kaddáfího jednotek nepřestalo, a tak bylo mezinárodní společenství v čele s OSN nuceno

---

⁶ 15. února

⁷ Během tří měsíců roku 1994 došlo ve Rwandě k vraždě až milionu Tutsiů ze strany Hutuů. Jde o jednu z nejrozsáhlejších genocid od 2. světové války.

jednat. 26. února přijala RB OSN jednohlasně rezoluci č. 1970 (Glanville 2013: 333; CNN 2015).

2.3. Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1970

V kontextu odsouzení skutků páchaných Kaddáfím v Libyi, které RB OSN nazvala jako „hrubé a systematické porušení lidských práv“, bylo všemi členy potvrzeno přijetí rezoluce č. 1970 (UN 2011). RB věc předala Mezinárodnímu trestnímu soudu (ICC), uvalila na Libyi zbrojní embargo a na Kaddáfího, jeho rodinu a určité členy jeho vlády uvalila zákazy cestování a zmrazení majetku (UN 2011). Součástí rezoluce byl i požadavek na okamžité ukončení násilí, dodržování lidských práv, umožnění bezpečného průjezdu cizincům s humanitárními dodávkami a odstranění cenzury v médiích (USUN 2011). Rezoluce se setkala s pozitivním přijetím od regionálních organizací, AU, LAS a OIC. Tato reakce od arabských regionálních organizací byla, mimo jiné, jedním z důvodů toho, že Rusko a Čína hlasovaly pro přijetí rezoluce, i když v případech tohoto rázu zpravidla využijí svého veta⁸ (Glanville 2013: 334).

I přes přijetí takového opatření v Libyi stále nedocházelo k uklidnění situace. Boje neustaly, naopak docházelo ke zhoršování situace. V první polovině března začalo několik regionálních organizací volat po ochraně civilistů všemi dostupnými prostředky a po ustanovení bezletové zóny nad Libyí. Organizace zasazující se o přijetí těchto opatření byly LAS, OIC a Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu (GCC). Naopak AU byla proti uplatnění humanitární intervence v Libyi z důvodu udržení vnitřní integrity a suverenity státu. Klíčovou událostí, jež velkou měrou přispěla ke konečnému uskutečnění intervence, byl požadavek⁹ LAS na RB, aby byla ona bezletová zóna nad Libyí skutečně ustanovena, a aby byla přijata všechna opatření k ochraně a zajištění bezpečnosti civilistů (Glanville 2013: 334).

---

⁸ V roce 1999 vetovalo Rusko i Čína možnou intervenci do bývalé Jugoslávie. NATO však učinilo intervenci i přes jejich nesouhlas. Tento krok vzbudil velké kontroverze (Tesón 2009).

⁹ 12. března

Tento krok LAS byl přinejmenším překvapivý. Tato organizace byla zpravidla proti intervencím ve svém regionu ze strany západních států. Důvody, proč tomu v tomto případě bylo jinak, se staly předmětem dohadů. Nicméně podle dostupných skutečností by se neměla podpora intervence v Libyi ze strany arabských států přeceňovat. Na setkání, na kterém se požadavek odsouhlasil, byla přítomna pouze polovina členských států, z nichž většina byla členem GCC, tj. organizace, která pět dní nazpět požadavek na přijetí bezletové zóny odsouhlasila. Generální tajemník LAS, Hesham Youssef uvedl: „Arabský svět zažívá novou fázi vývoje. Věci, které prošly někomu dříve, dnes projít nemohou (Glanville 2013: 334 - 335).“ Dalším faktorem, který mohl ovlivnit hlas států LAS, je vliv Saudské Arábie. Ta má v regionu a potažmo v organizacích v arabském regionu obrovský vliv. Pokud tedy Saudská Arábie chtěla prosadit v Libyi co nejtvrdší opatření, mohla ovlivnit skeptičtější názory méně významných států. A není žádným tajemstvím, že Kaddáfí neměl se Saudskou Arábií vřelé vztahy. Ve skutečnosti neměl libyjský vůdce v regionu přehršel spojenců a přátel, kteří by se v těchto chvílích postavili na jeho stranu. Tyto skutečnosti velkou měrou přispěly ke konečnému uskutečnění intervence (Glanville 2013: 335).

Požadavek LAS na ustanovení bezletové zóny a použití všech dostupných prostředků k ochraně civilistů na území Libye, byl pro Západ brán do určité míry jako pozvánka. Nicméně zásahu musela předcházet ještě diplomatická jednání na půdě OSN. V Obamově vládě se diskutovalo, jakou podobu by měla intervence mít. Stále více bylo jasné, že nepůjde o klasické vyslání pozemní pěchoty, jelikož taková akce by byla vzhledem k možným ziskům a ztrátám riskantní. Konečné rozhodnutí o vyslání vojenské intervence NATO do Libye padlo 17. března 2011. Byla vydána rezoluce č. 1973 (Glanville 2013: 334 – 335).

2.4. Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1973

Přijetím této rezoluce dala OSN poprvé v historii mandát k uskutečnění humanitární intervence bez přání vlády státu, na jehož území se má intervence uskutečnit (Morris 2013: 1271). Tato rezoluce byla vydána plně v souladu s konceptem Responsibility to protect (R2P)¹⁰, který reflektuje principy, které vycházejí z tvrdých lekcí občanských válek, jež se odehrály po rozpadu SSSR (Dunne – Gifkins 2011: 522). Rezoluce byla přijata s deseti hlasy pro a žádným proti. Pět států se hlasování zdrželo¹¹. Rezoluce rozšířila sankce původně uplatněné v rezoluci č. 1970. Nově také ustanovila bezletovou zónu nad Libyí (UN 2011).

Států, které se zdržely hlasování, bylo nezvykle vysoké číslo. Navíc šlo o na mezinárodním poli silné mocnosti. Zdržení se hlasování od Indie a Brazílie nebylo velkým překvapením. Tyto dva státy jsou známé svou skepsí ohledně vojenského riskování. Dokonce i riskování pod záštitou mezinárodní koalice. Nehlasování od Německa bylo naopak překvapivé. Tento krok signalizoval diplomatickou roztržku mezi Německem a jeho tradičními spojenci, Francií, Velkou Británií a USA. Nicméně nejpřekvapivější bylo zdržení se hlasování ze strany Ruska a Číny. Oba státy byly dlouhodobým zastáncem respektování národní suverenity a členové RB OSN očekávali, že svého veta, které by znamenalo okamžité zastavení případné intervence, využijí. Roli v jejich rozhodnutích jistě sehrála i skutečnost, že měla případná intervence podporu od arabských regionálních organizací. Nicméně jejich krok vzbudil také otázky, jaké ústupky musely udělat ostatní státy, v tomto případě pravděpodobně Francie, Velká Británie a USA, aby se Rusko a Čína hlasování zdržely. Identita těchto ústupků je v současné době pouhou spekulací. Může trvat roky, než se nějaké projeví. Nicméně je zřejmé, že diplomatické vítězství USA, Francie a Velké Británie v tomto konkrétním případě bylo podmíněno protislužbou (Carpenter 2012).

---

¹⁰ Koncept, který přenáší odpovědnost za ochranu civilistů určitého státu na mezinárodní společenství, pokud vláda toho státu není schopna tuto ochranu sama zajistit.

¹¹ Rusko, Čína, Brazílie, Německo a Indie.

Od roku 1990 bylo uskutečněno sedmnáct humanitárních intervencí. Ani v jednom případě neproběhla tak hladce a s tak silným mandátem jako v případě Libye (Williams - Popken 2012: 225 – 226). V době vydání této rezoluce měl v bojích o Libyi Kaddáfí jednoznačně navrch a reálně hrozilo prolomení města Benghází, což bylo sídlo opozice. Pouze hodiny před jejím vydáním hrozil obyvatelům skrze rozhlas a slíbil milost každému, kdo se vzdá (Glanville 2013: 335). Potvrzení této rezoluce dalo koalici¹² států mezinárodního společenství mandát k tomu, aby Kaddáfího zastavila a uplatnila všechny dostupné prostředky k ochraně civilistů a k zastavení bojů.

---

¹² Koalice států, jež se podílela na operacích v Libyi, zahrnovala: USA, Francii, Velká Británie, Itálie, Kanada, Španělsko, Dánsko, Norsko, Švédsko, Belgie, Nizozemsko, Bulharsko, Turecko, Katar, Spojené arabské emiráty a Jordánsko.

3. Zásah NATO v Libyi – Operace Sjednocený Ochránce

„Operace ukázala, že evropským státům chybí základní vojenské schopnosti.“

Generální tajemník NATO Anders Fogh Rasmussen¹³

Jak již bylo řečeno, hlavním cílem této práce je vyhodnotit vojenskou a politickou podporu v OUP tří vojensky nejsilnějších států NATO, což jsou USA, Francie a Velká Británie. Záměrem bude zjistit, zda by byla akce takového rozsahu uskutečnitelná, pokud by se jí nezúčastnily USA. Kromě analýzy vojenských a politických faktorů zasahujících do OUP bude v této kapitole předně popsán průběh operace od jejího počátku 23. března až do oficiálního ukončení 31. října 2011 (Greenleaf 2013: 29). Tato operace byla první větší vzdušnou akcí NATO od roku 1999, kdy došlo k intervenci na Balkáně. Na Balkáně však stály v čele operace USA, což je zásadní rozdíl oproti OUP, kde USA souhlasily pouze s podpůrnou funkcí. Do čela OUP se tedy postavila Francie a Velká Británie. I když je mise považována obecně za úspěch NATO, byly odhaleny závažné nedostatky právě v taktické a strategické připravenosti členských států (Greenleaf 2013: 38).

3.1. Průběh operace

Jak již bylo zmíněno, NATO převzalo velení nad akcí koalice 23. března 2011. Tímto datem tedy začíná OUP. V tento den také začalo vynucování zbrojního embarga. O dva dny později, 25. března, začalo vynucování bezletové zóny nad Libyí. OUP navazovala na Operaci Odyssey Dawn (OOD), což byla pouze několik dní trvající akce pod velením USA. Trvala až do 31. března, kdy velení převzalo NATO skrze Combined Joint Task Force (CJTF) v italské Neapoli. Základna vzdušných operací se také nacházela v Itálii, konkrétně ve městě Poggio Renatico. Značným problémem NATO je neakceschopnost. Vždy

---

¹³ Greenleaf, R. Jason (2013). The Air War in Libya. *Air & Space Power Journal* 27 (2) s. 37.

má poměrně dlouhé trvání proces, na jehož konci je konsenzus mezi jednotlivými státy, avšak v případě OUP tato jednání proběhla v relativně krátkém čase. První raketový útok OOD proběhl 19. března. Vedla jej Francie, i když tento její brzký útok sklidil mezi spojeneckými státy vlnu nevole. NATO přijalo odpovědnost za ustanovení bezletové zóny 24. března a týden na to, 31. března, převzal Combat Force Air Component (CFAC) velení nad vzdušnou misí nad Libyí (Phinney 2014: 86 – 87).

Úkolem této mise byla tedy ochrana civilistů a oblastí, ve kterých se civilisté soustředí. Z tohoto úkolu vychází další dva hlavní elementy mise. Zbrojní embargo a bezletová zóna¹⁴. K protekci civilistů mělo tedy docházet ze vzduchu a z moře. Jak již bylo řečeno, k nasazení pozemních jednotek nedošlo z důvodu velkého risku životů vojáků, jejichž nasazení nebylo v tomto případě nezbytné, jelikož bylo možné cíl operace, ochranu civilistů, uskutečnit pouze ze vzduchu a od moře. Námořní jednotky měly nejvýznamnější podíl na úspěšném zavedení námořního embarga, avšak klíčovou roli v celé operaci zastávaly vzdušné jednotky, které prováděly velice efektivní útoky na Kaddáfího jednotky a jejich zásobování (Gaub 2013: 4).

OUP nebyla misí, jež by se obešla bez velkých otazníků. Rozhodně to nebyla akce, která je dnes přijímána jako stoprocentní úspěch. Otázkou do diskuze je do dnešních dnů důvěryhodnost záměru striktní ochrany civilistů (Gaub 2013: 4). Barack Obama se pár dní před začátkem OUP vyjádřil, že Libyi bude lépe, pokud v ní nebude vládnout Kaddáfí. Samozřejmě zdůraznil, že posláním mise je zastavit hrozící masakry civilistů, nicméně je pravděpodobné, že většině západních států se myšlenka na Libyi bez Kaddáfího zamlouvala. Ať již kvůli jeho vazbám na terorismus, nebo celkově špatným vztahům s jinými státníky (Jones 2014). Další otazník visí nad odmítavým postojem Německa vůči intervenci. Německo, jakožto jeden z nejsilnějších členů NATO v rámci evropského kontinentu, ale i na celém světě, bylo jedním ze států, které se zdržely hlasování v RB OSN. Německo považovalo jakoukoliv formu zásahu

---

¹⁴ NATO.int. *Unified Protector* (http://www.jfcnaples.nato.int/Unified_Protector.aspx, 10. 3. 2015).

v Libyi za politicky neakceptovatelnou (Herf 2011). Nicméně z celkového pohledu byla OUP z hlediska legality nekontroverzní akcí. Arabské regionální organizace volající po zásahu mezinárodního společenství společně s rezolucemi od RB vytvořily pro tuto operaci silný mandát, o který se členské státy NATO mohly opřít (Gaub 2013: 2 – 3).

I přes zapojení NATO do konfliktu pokračovaly mezi vládními jednotkami a opozicí boje. Sám Kaddáfí si byl vědom toho, že zapojení takto silné organizace do bojů proti němu mu výrazně snižuje šance na úspěch. Proto se snažil vyjednávat. V dopise Baracku Obamovi, jakožto hlavnímu zástupci nejsilnějšího státu NATO, ho požádal o okamžité ukončení participace na konfliktu. Sám konflikt nazval „nespravedlivou válkou proti malé, rozvíjející se zemi (CNN 2011).“ Apeloval na to, že členové opozice mají blízko, nebo jsou i členy Al-Kájdý. V dalším z projevů zmínil, že se mezinárodní společenství zapojilo do akce kvůli ropnému potenciálu, který se v Libyi skrývá. Jedním z kritiků zásahu NATO v Libyi byl Jihoafrický prezident Jacob Zuma. Ten celou akci označil za zneužití rezoluce OSN. „Ta měla sloužit pouze k účelu ochrany civilistů, ale je zneužívána ke změně režimu, politickým vraždám a vojenské okupaci (CNN 2011).“ Proti způsobu vedení intervence se postavilo i Rusko a Čína. V průběhu června podepsali v Kremlu zástupci¹⁵ těchto dvou zemí deklaraci, ve které zdůraznili, že je potřeba zaměřit se na politické nikoliv vojenské řešení libyjské krize. Podle nich nebylo bombardování nezbytné a mezinárodní společenství by tímto způsobem nemělo překračovat svůj mandát, který byl vydán pouze na ochranu civilistů. Oba státy vyjádřily obavy ohledně vývoje v Libyi a považovaly za důležité, aby se destabilizace severoafrického regionu nadále nezvyšovala (Rapoza 2011). I přes tuto kritiku se Španělsko a Německo rozhodlo uznat NTC jako legitimního reprezentanta Libye¹⁶. Později též měsíc došlo i k uznání USA a Velkou Británií. Za zmínku také stojí, že koncem června vydal ICC soudní příkaz na zatčení Kaddáfího, jeho syna Saifa, a také na jeho švagra Abdullaha al

---

¹⁵ Ruský prezident Dmitrij Medveděv a čínský prezident Hu Jintao.

¹⁶ K uznání došlo v první polovině června.

– Sanussiho. A to za zločiny proti lidskosti, kterých se měli dopustit ve druhé polovině února (CNN 2011).

Je nutno dodat, že jednotky NATO se ze všech sil snažily, aby nedocházelo ke zbytečným ztrátám. V souladu s konceptem R2P mířili vojáci rakety pouze na takové cíle, které bezprostředně ohrožovaly civilisty. Piloti NATO nepovažovali tedy za primární cíl vládní jednotky či jejich zbrojní komplexy, ale mířili pouze na ty jednotky či komplexy, které civilisty bezprostředně ohrožovaly. Samozřejmě, že docházelo k civilním ztrátám i v důsledku bomb NATO, nicméně v tak malém počtu, že si za to NATO vysloužilo uznání na mezinárodním poli. Rozhodně rukou NATO zemřelo méně civilistů, než by jich bývalo zemřelo bez rozhodnutí mezinárodního společenství do konfliktu vstoupit. Brzezinski¹⁷ poznamenává: „OUP ochránila od brutálního masakru Bengházi, pomohla opozici vyhnat Kaddáfího z Tripolisu a tím zajistila, že si budou moci Libyjci rozhodnout o své budoucnosti sami (Bolcu 2013: 119).“

Na přelomu června a července došlo ke kontroverzní události, když francouzské jednotky shodily nad Libyí velké množství zbraní a munice. Ty byly určeny do zásoby pro povstalce, avšak podle francouzské strany tyto dodávky neporušily žádným způsobem zbrojní embargo, jelikož byly určeny na ochranu civilistů. S tímto krokem francouzské armády se neztotožnilo Rusko a AU, kteří protestovali s tím, že zbraně mohou skončit v rukou Al-Kájdy a vést k ještě větší destabilizaci regionu (GlobalSecurity.org 2011).

Koncem srpna se válka začala chýlit pomalu ke konci. Došlo ke zvratu, když povstalci dobyli sídlo vlády, hlavní město Tripolis. Od té doby měli povstalci, za neustálé vzdušné podpory NATO značně navrch. Kaddáfí se musel schovávat, až 20. října zasáhla raketa poblíž severolibyjského města Syrta jeho konvoj. Tento zásah Kaddáfí přežil, ale dostal se do rukou davu opozičních vojáků a jejich sympatizantů, kteří ho lynčovali a posléze zavraždili (Fahim - Shadid -Gladstone 2011). Kaddáfího smrtí skončila v Libyi éra trvající déle než čtyřicet let. Úkol

---

¹⁷ Zbigniew Brzezinski je polsko-americký politolog, který byl bezpečnostním poradcem Jimmyho Cartera a v současné době je poradcem Baracka Obamy v zahraničněpolitických otázkách.

NATO byl splněn, a proto přijala RB OSN 31. října 2011 rezoluci č. 2016. Tato jednohlasně přijatá rezoluce ukončila OUP (UN 2011).

3.2. Vojensko – politická podpora jednotlivých států v Operaci Sjednocený Ochránce

Francie a Velká Británie stáli v popředí států zasahujících v Libyi, samozřejmě za velkého přispění USA. I přes prominentní roli těchto států zahrnovala koalice zasahujících velké množství dalších zemí. Celkem 18¹⁸ států se podílelo na vzdušné a námořní akci. Jistou formu podpory poskytlo koalici dalších 34 zemí (Royal Aeronautical Society 2012: 3).

Tato mise je všeobecně považována za úspěšnou. V poměrně krátkém čase a za zlomek nákladů oproti jiným intervencím se podařilo dosáhnout požadovaného cíle. Nicméně celá operace odhalila spousty nepřesností a varovných signálů v řadách NATO (Daadler – Stavridis 2012: 3). Prvním z nich je absence soudržnosti jednotlivých členů aliance. Mise se zúčastnila méně než polovina členů a mimo USA a Kanadu poskytlo pouze šest evropských zemí vojenskou podporu. Díky tomu vyvstaly otázky, zda je NATO schopná v budoucnu řešit jednotně bezpečnostní problémy. Bývalý ministr obrany USA Robert Gates k tomuto problému řekl, že „členové NATO se dělí do dvou skupin, na ty, kteří jsou schopni a ochotni nést břímě závazků plynoucích z členství a na ty, kteří pouze čerpají výhody členství a v takových akcích se nezapojují (Greenleaf 2013: 37).“ Členské státy se samozřejmě mohly rozhodnout, zda se do operace zapojí, či nikoliv. Některé se tedy rozhodly neparticipovat (Greenleaf 2013: 37).

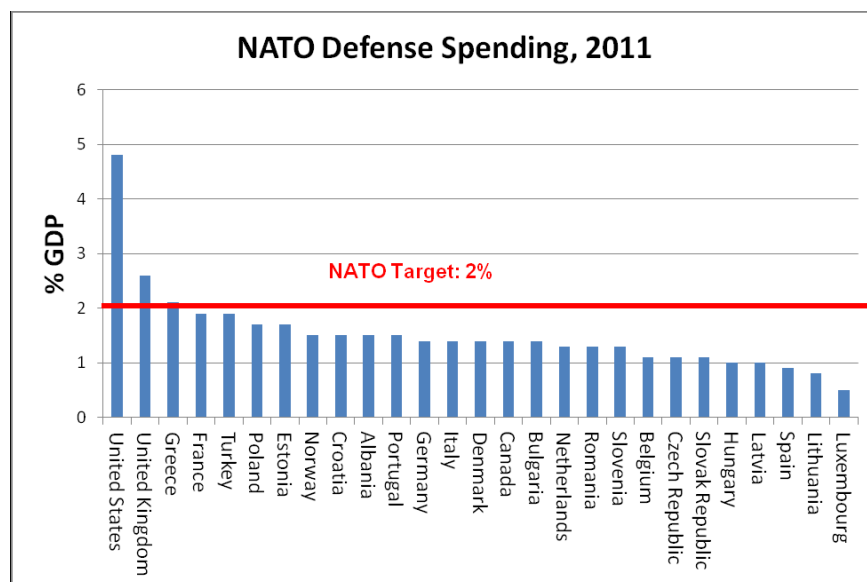
Jak již bylo zmíněno, USA se rozhodly na operaci participovat pasivněji, hlavní velení tedy padlo do rukou Francie a Velké Británie. Nicméně evropské státy participující na OUP nebyly schopny dlouhodobě zásobovat zbraněmi takto

---

¹⁸ Velká Británie, Francie, USA, Belgie, Kanada, Dánsko, Itálie, Norsko, Katar, Španělsko, Bulharsko, Řecko, Jordánsko, Nizozemsko, Rumunsko, Švédsko, Turecko a SAE.

dlouhou operaci. Původně měla mise trvat pouze do července, nakonec však došlo ke dvojímu prodloužení. Celá operace nakonec trvala sedm měsíců. Aliance se začala připravovat na dlouhotrvající akci, nicméně problémem byla zásoba zbraní a celkově zásobování, na které nebyly dostatečné zdroje. Již na počátku června měly některé státy NATO tyto problémy, proto jim musely se zásobováním pomoci USA (Greenleaf 2013: 37 – 38). Potřeba podpory ze strany USA vyplývá z neporovnatelně vyšších výdajů na bezpečnost. Následující tabulka tyto výdaje z roku 2011 graficky znázorňuje. Z tabulky vyplývá, že cílem NATO je, aby se členské státy dostaly přes hranici dvou procent HDP za rok. Této hranice však v uvedeném roce dosáhly pouze tři státy.

Tabulka č. 1: Výdaje členských států NATO na obranu v roce 2011

Zdroj: (Baltrusaitis – Duckenfield 2012: 24)

3.2.1. Politická podpora USA v OUP

USA jsou jakožto nejsilnější člen NATO v operacích podobného kalibru nepostradatelným spojencem. Tabulka výdajů na obranu v roce 2011 dokazuje, že USA investují do obrany ze všech členů NATO největší procento HDP, což se zákonitě musí odrazit v technické vybavenosti a strategické a taktické vyspělosti. Přestože je účast USA na intervencích tohoto typu z pohledu NATO extrémně důležitá, USA zpočátku váhaly, zda a jakým způsobem se do akce koalice zapojit. Nakonec se USA deset dní po začátku intervence rozhodly stáhnout do pozadí a přijmout pouze podpůrnou roli, kterou by nechaly vyřešit si evropské státy problémy jejich sousedů samotné. Váhání, zda intervenovat v Libyi, pocházelo od rozdílných názorů vrcholných politiků. Pro zapojení do akce byly skupiny hájící lidská práva, několik členů kongresu, republikán John McCain nebo demokrat John Kerry. I přes hlasy od těchto jmenovaných skupin či osob panovalo ve Washingtonu stále přesvědčení, že intervenovat v Libyi není dobrým řešením. Stejný názor sdílela i část amerických občanů. Průzkumy veřejného mínění ukazovaly, že američtí občané jsou rozděleni v názoru na intervenci napůl. Polovina byla situací znepokojená, nicméně nepokládala řešení situace za zodpovědnost USA. Polovina naopak považovala zásah v Libyi za povinnost. Stejného názoru jako první skupina občanů byl patrně i prezident Obama, který byl v počátcích krize nerozhodný, zda se do intervence zapojit. Za tuto nerozhodnost byl v politických kruzích kritizován. K jeho postoji se negativně stavěli také britský předseda vlády David Cameron a francouzský prezident Nicolas Sarkozy (Lindström – Zetterlund 2012: 41 – 42).

Pravděpodobně největším kritikem ustanovení bezletové zóny a zásahu v Libyi byl ministr obrany USA Robert Gates. Gates se domníval, že ustanovení bezletové zóny nebude dostatečné, a že bude v průběhu operace potřeba zapojit také pozemní jednotky a zničit libyjskou protiletadlovou obranu. Kromě zmíněného viděl v intervenci další negativa, která v jeho očích převažovala nad pozitivy. Domníval se, že participace USA povede k protestům napříč arabským světem, které mohou vyústit v teroristické útoky na území USA. Gatese

znepokojovalo také nedostatečné postkonfliktní plánování, stejně jako identita rebelů, kteří mohli mít vazby na teroristické organizace včetně Al-Kájdý. Poukazoval také na ekonomickou náročnost. Po válkách v Iráku a Afghánistánu nebyla ekonomika USA dle Gatese v takové kondici, aby si mohla dovolit další podobný konflikt ((Lindström – Zetterlund 2012: 42 – 43).

Hillary Clinton, ministryně zahraničních věcí USA, byla zpočátku stejně jako Robert Gates proti bezletové zóně a potažmo proti intervenci. Nicméně s postupem času změnila názor. Přidala se tak k dalším dvěma zastánkyním vojenské akce. Samanthě Power¹⁹ a Susan Rice²⁰, jimž vliv na prosazení operace proti Kaddáfimu vysloužil přezdívku „ženy, které volaly po válce“. Zlomem v názoru Hillary Clinton byla žádost LAS v RB OSN po zavedení bezletové zóny a aktivní intervenci. Kromě stále se vyhrocující situace ji ovlivnila směrem k vojenskému zapojení také schůze s čelními představiteli NTC v Paříži. Přestože bylo ministerstvo zahraničních věcí USA stále v názorech na intervenci nejednotné, nejbližší lidé v okolí Hillary Clinton byli jejími zastánci. Je také otázkou, do jaké míry ovlivnila názor Hillary Clinton situace ve Rwandě v roce 1994, kdy byl prezidentem USA její manžel Bill Clinton a mezinárodní společenství nezasáhlo dostatečně rychle, což si tehdy vyžádalo statisíce obětí. Role Hillary Clinton v rozhodovacím procesu o intervenci v Libyi se zdá být jako jedna z klíčových. Média její diplomatické úsilí vyobrazila jako klíč ke sjednocení členských států NATO, což umožnilo uskutečnění intervence (Lindström – Zetterlund 2012: 43).

V průběhu rozhodování o intervenci v Libyi došlo na americké politické scéně k překvapivému jevu, kterému se dostalo pozornosti v médiích a stal se také cílem různých analýz. Šlo o nejednotný názor ministerstva zahraničních věcí v čele s Hillary Clinton a ministerstva obrany v čele s Robertem Gatesem. Někteří pozorovatelé jsou však přesvědčeni, že Robert Gates poskytl Hillary

---

¹⁹ National Security Council Senior Director for Multilateral Affairs and Human Rights.

²⁰ Velvyslankyně USA při OSN.

Clinton neformální schválení operace ještě před jejím oficiálním schválením (Lindström – Zetterlund 2012: 44).

16. března dala Susan Rice, velvyslankyně USA při OSN poprvé najevo, že vláda USA podporuje bezletovou zónu. Sama Susan Rice hrála při prosazování rezoluce RB c. 1973 klíčovou roli. 19. března dal Barack Obama ozbrojeným složkám USA rozkaz k útoku na Libyi pod záštitou rezoluce RB č. 1973 (Lindström – Zetterlund 2012: 44).

Obamovo rozhodnutí participovat v Libyi se setkala s nesouhlasem v Kongresu. Jak demokraté, tak republikáni byli nespokojeni s tím, že Obama neměl v době počátku intervence souhlas Kongresu. Výsledkem bylo volání části Kongresu po omezení financování operace. Ti, kteří byli proti participaci USA argumentovali tím, že nejsou známé a domyšlené důsledky, které bude americká participace mít na světovou politickou a vojenskou situaci a není k dispozici dostatek informací o rebelech, které mají USA podporovat. Ze strany republikánů šlo také o napadání demokratického prezidenta a vykreslování ho ve špatném světle, jako arogantního člověka, který ignoruje ústavu (Lindström – Zetterlund 2012: 45).

Obama však viděl participaci USA na operaci časově omezenou. Nakonec strávily USA v čele mezinárodního společenství pouhých deset dní, než předaly velení Francii a Velké Británii. Toto rozhodnutí USA bylo překvapením. I když americká strana tento postup avizovala již předem, Francie a Velká Británie ho neočekávala. Jeden z amerických představitelů se vyjádřil, že USA by se pravděpodobně vůbec operace nezúčastnily, kdyby neměly jistotu, že po nich převezmou velení jiné státy koalice. Role, kterou USA sehrály v Libyi, byla kritizována. Kritici Obamovy vlády argumentovali tím, že by USA měly stát v popředí operace podobného rozsahu a ne stát v pozadí a spoléhat se na ostatní spojence. Jeden z představitelů ministerstva zahraničních věcí USA vystihl jejich roli v Libyi jako „zabránění selhání operace (Lindström – Zetterlund 2012: 45).“ Naopak Ivo Daadler, velvyslanec USA při NATO byl toho názoru, že i když

USA nestály v popředí operace, fakticky jí vedly, jelikož poskytly pro operaci nejdůležitější materiální zajištění (Lindström – Zetterlund 2012: 45).

Důvodů, proč se USA nakonec zapojily do OUP se dá identifikovat několik. Prvním z nich je morální povinnost zasáhnout proti diktátorovi, který ohrožuje své vlastní občany a vyhrožuje jim násilím. Tento přístup se dal identifikovat již v projevu Baracka Obamy v roce 2009, když přebíral Nobelovu cenu za mír. Hovořil konkrétně o možnosti, že v budoucnu budou muset jednotlivé státy samy, nebo ve formě koalicí vstoupit do konfliktu na základě morální povinnosti z důvodu prevence genocidy, aby se neopakovaly situace, kdy v podobných případech mezinárodní společenství nezasáhlo a vznikla z toho katastrofa. Např. Rwanda v roce 1994, nebo masakr ve Srebrenici²¹ v roce 1995(Lindström – Zetterlund 2012: 46 – 47).

Důležité také bylo, že měla OUP formu mezinárodní spolupráce. Již ve své prezidentské kampani v roce 2008 Barack Obama ujistil, že nehodlá jít po vzoru svého předchůdce a jednat unilaterálně. Naopak se v případě konfliktů ve světě a mezinárodních krizích bude snažit mobilizovat mezinárodní společenství a získat podporu od regionálních organizací. S tímto postojem také souvisí nutnost intervence z důvodu důvěryhodnosti RB OSN, jelikož případná nečinnost by v mezinárodním společenství tuto důvěryhodnost značně narušila. Stejně důležité bylo také apelování na aktivitu mezinárodního společenství od již zmíněných regionálních organizací. A je možné, že USA viděly libyjskou krizi jako možnost zlepšit si reputaci v arabském světě (Lindström – Zetterlund 2012: 47).

Dalším z řady důvodů, díky kterým se USA OUP zúčastnily, byla odplata evropským spojencům za pomoc při operacích v Afghánistánu. Ti pomohli USA i přesto, že se v té době žádný z teroristických útoků na jejich území neodehrál a

---

²¹ V roce 1995, během války v Bosně, vyvraždila srbská armáda 8000 muslimských obyvatel města Srebrenica na území Bosny a Hercegoviny.

akce v takové zemi pro ně v té době nebyla nikterak výhodná. Proto USA cítily potřebu evropským spojencům, jimž se Libye stala národním zájmem, jejich pomoc splatit. Samotná Libye v minulosti figurovala na černé listině států podporujících terorismus. Nicméně byla z tohoto seznamu v roce 2006 vyřazena, jelikož Kaddáfí ukončil vývoj zbraní hromadného ničení a přestal terorismus podporovat. Díky krizi v Libyi však hrozilo, že se z Libye stane opět teroristické centrum a že Kaddáfí obnoví vývoj zbraní hromadného ničení. Tyto skutečnosti také přispěly k tomu, že se USA nakonec přiklonily na stranu intervence (Lindström – Zetterlund 2012: 48).

Naopak minoritním názorem, proč USA participovaly na intervenci, byly americké energetické a ekonomické zájmy v Libyi. V době intervence činil export libyjské ropy do Evropy 85%. Naproti tomu export do USA činil pouze 5%, které tvořily 0,5% domácí spotřeby ropy. Tyto statistiky ukazují, že USA jsou na Libyi v oblasti energetiky nezávislé, a proto by neměly důvod pouštět se do rozsáhlých operací z těchto důvodů. (Lindström – Zetterlund 2012: 48).

3.2.2. Vojenská podpora USA v OUP

Po tom co se USA stáhly do pozadí, poskytovaly pouze specifické podpůrné prostředky. Evropští spojenci byli na těchto dodávkách závislí. Po převzetí velení od NATO poskytly USA 75 procent vzdušného doplňování paliva, většinu kontroly vzdušného prostoru a praktický všechno elektronické zajištění (Lindström – Zetterlund 2012: 41 – 45). USA také poskytly bezpilotní letouny, drony. Obecně je NATO bráno v očích evropských lídrů jako prostředek, jak si zajistit účast USA na své straně a tím pádem čerpat z jejich zdrojů, které nemá žádný jiný stát na světě ve své kapacitě. Klíčovou roli sehrály USA v zajišťování inteligence, průzkumu, a sledování cílů (ISR). V těchto oblastech zajistili nejvíce operací. Za nimi byla v tomto ohledu Velká Británie a Francie. Tyto tři státy zajistily drtivou většinu ISR, což jen potvrzuje to, že rozložení sil v rámci aliance je značně nepoměrné. Američtí letci nalétali

v porovnání s ostatními státy 26 procent výpadů proti nepříteli, což bylo nejvíce ze všech. USA poskytly také celou polovinu všech létajících strojů využitých v této operaci. Velice se na NATO spoléhalo při potlačování a ničení protivzdušné obrany a také v otázce záchranných misí (Greenleaf 2013: 38). Všechny skutečnosti přispěly k tomu, že operace proběhla hladce a úspěšně. USA na tom všem měly značný podíl (Daadler 2011).

V úvodní fázi libyjského konfliktu, který se odehrával před 31. březnem, byly USA ve velení nad koalicí států mířících do Libye. Ústředím tohoto velení byla bitevní loď *Mount Whitney*. I přes pozdější předání velení NATO, v čele s Velkou Británií a Francií, bylo nutné, aby USA na operaci dále participovaly. USA totiž vlastní sofistikovanou výstroj a nejmodernější vybavení, bez kterého by se aliance jen těžko obcházela (Wu 2012: 8).

Celá operace byla vedena převážně ze vzdušného prostoru bombardováním pozic jednotek vládních vojsk, které by mohly ohrožovat civilisty. Celkově poskytli participující spojenci NATO 270 bojových vzdušných strojů. Toto číslo je spíše průměrné, protože se stroje prostřídávají, například kvůli tréninkovým povinnostem, nebo jsou přesouvány ke službě v jiných operacích. Z tohoto čísla poskytly USA celkem 36 bojových letounů, což je 14 procent, které řadí USA v tomto ohledu na sdílené první místo s Velkou Británií (Libya Defence & Security Report 2012: 60 – 61). Typy letadel, které USA užily při operaci, byly. *KC – 10A*, *KC – 135R*, válečná letadla užívaná při psychologických způsobech boje *EC – 130J*, průzkumná letadla *E – 8* a *U – 2S*, stíhací letouny *F – 15* a *F – 16*, elektronický letoun *EA – 6B* a bezpilotní dron *MQ – 1 Predator* (Royal Aeronautical Society 2012: 13). Operace byla vedena kromě vzdušného prostoru také z moře, kde měla mít dohlížející a zásobovací úkoly. Lodě měly kontrolovat a hlídat, zda není porušováno zbrojní embargo. Dále zajišťovat, aby byly pobřežní vody odminovány. Bojová plavidla pro tuto příležitost poskytlo pro misi 12 států²². Podpora USA na moři byla rozsáhlejší než ve vzdušném prostoru. Z celkového počtu 57 bojových plavidel poskytly USA 16. Což je 28 procent

---

²² USA, Velká Británie, Francie, Itálie, Turecko, Belgie, Španělsko, Kanada, Bulharsko, Řecko, Nizozemsko a Rumunsko.

z celkového počtu a přesně o deset plavidel více, než Velká Británie na druhém místě (Libya Defence & Security Report 2012: 60 – 61). Plavidla amerického námořnictva, která tvořila jádro této operace, byly. Výsadkové vrtulníkové lodě *USS Ponce* a *USS Kearsarge*, dále torpédoborce *USS Stout* a *USS Barry* a skupina tří ponorek *USS Providence*, *USS Scranton* a *USS Florida* (Taylor – Smith 2011: 10). Tento výčet ukazuje, že USA, i přesto, že nebyly formálně ve velení operace, ale spíše v pozadí, stále poskytovaly nejvíce zbraní nezbytných pro plnění cílů mise. Rozhodně by bez těchto dodávek ztratila NATO část své efektivity.

Skutečnost, že USA předaly velení nad OUP jiným spojencům, i když bývají v operacích tohoto ražení tradičním lídrem, ukazuje, že počítají do budoucna v některých případech s podobnou rolí jako právě v Libyi. Přenechání velení na evropských mocnostech může být znamením nových vztahů mezi Evropou a USA. Přestože nepovažovaly USA situaci v Libyi za dotýkající se jejich národních zájmů, citelně v konfliktu pomohly. Evropa ukázala, že dokáže nést břemeno odpovědnosti a vojensky zasáhnout v případě, má-li k zásahu politický mandát. Koneckonců nebyli to pouze členové NATO, kdo hrál v operaci důležitou roli. Mnoho jiných spojenců dokázalo, že se partnerství s nimi vyplatí. Konkrétně šlo o Katar, SAE, Maroko, Jordánsko a Švédsko. I přes úspěch, jakého dosáhla aliance v Libyi, na domácí půdě se USA dočkaly kritiky za to, že ustoupily v konfliktu do pozadí a nestály v jejím čele. Tato role by USA nepochybně seděla více, jelikož byla stejně celá operace do velké míry závislá na dodávkách od nich (Hallams – Schreer 2012: 322).

Jak již bylo řečeno, na USA bylo spoléháno v otázce ISR podpory, konkrétně v radarovém systému na vyhledávání cílů (JSTARS) a také na vzdušný varovný a kontrolní systém (AWACS). Důležitou složkou, kterou USA poskytly, byly mise tankovacích letadel, kterých poskytly třicet z celkového počtu čtyřiceti užitých v operaci (Hallams – Schreer 2012: 322 – 323). Vzhledem k tomu, že všechna bojová letadla vynucující bezletovou zónu a útočící na Kaddáfího jednotky měla svou základnu v Itálii, Kypru, případně v Řecku, bylo nutné

tankování za letu zajistit. Průměrně se nacházelo ve vzdušném prostoru za tímto účelem šest až sedm tankovacích letadel. Ty zásobovaly palivem bojové stíhačky, jejichž mise trvaly průměrně osm hodin. Během této doby se palivo doplňovalo maximálně pětkrát. Další zbraní, jež hrála v OUP důležitou roli, byly bezpilotní letadla, drony. Také v poskytování těchto zbraňových systémů hrály USA velmi důležitou roli. U dronů nehrozí žádné ztráty na životech, dokáží hodiny tiše létat nad krajinou a mapovat polohu nepřítele. Americké ozbrojené drony hrály důležitou roli v náletech na Tripolis a Misratu. V jedné z akcí poblíž města Syrta bombardovaly konvoj vládních jednotek. V tomto útoku kooperovaly se stíhacími letouny a nakonec znamenal ukončení bojů, jelikož v konvoji se skrýval samotný Kaddáfí, který byl následně zabit (Cenciotti 2011).

Problémem, který v průběhu operace vyvstal, bylo financování a technická vybavenost států NATO. Jak již bylo zmíněno, USA v tomto období investovala na obranu nesrovnatelně vyšší částky, které se na onom materiálním vybavení v takovéto dlouhé akci projeví. I když byla tato akce omezená pouze na vzdušný prostor a moře, evropské státy NATO měly se zásobováním akce problémy. Pentagon se vyjádřil, že Evropa dluží USA 222 milionů dolarů za náklady na operaci s tím, že kompletní výdaje USA na celou misi dosáhly 896 milionů dolarů. Tato skutečnost může znamenat do budoucna pro evropské státy NATO velký problém. Ve skutečnosti nebyla operace v Libyi tak rozsáhlá, aby na ní nedosahovaly možnosti jedněch z nejvyspělejších států na zemi. V těžších a rozsáhlejších operacích je jednoduše možné, že bez podpory od USA nebudou státy NATO mít dostatečnou vojenskou kapacitu na uskutečnění konkrétní operace (Hallams – Schreer 2012: 322 – 323).

Tato operace dala precedens ke změně rozložení zátěže v akcích NATO a její členské státy, zejména ty nejsilnější, byly připraveny v této otázce hledat řešení. Mimo této operace byly pokaždé v minulosti ve velení aliance USA. Je nutné podotknout, že USA se ke svým spojencům neotočily zády. Stále poskytovaly více než nadstandartní podporu, jen velení a veškerou administrativu vedly jiné státy. Tato operace tak začala novou éru, éru větší globální spolupráce

na půdě NATO. Důvodem tohoto kroku USA jsou mimochodem ekonomické problémy na domácí scéně. Americká strana jednoduše do budoucna nebude schopná ospravedlnovat výdaje na bezpečnost cizích států. Tím spíše, pokud nejsou ve věci zapojeny mimořádné národní zájmy. S tímto souvisí také nová generace politiků a úředníků na domácí politické scéně. Tato generace není tak provázaná s Evropou jako generace předchozí. Bývalý velvyslanec NATO Kurt Volker k tomuto jevu poznamenal, že „politická elita USA dnes mluví o NATO jako o Evropanech. Jako kdyby USA nebyly členy také (Hallams – Schreer 2012: 324).“

Na závěr je nutné říci, že velení NATO v čele s Velkou Británií a Francií hrálo v administrativní, ale i vojenské stránce hlavní roli. Nicméně zapojení USA a materiální podpora, kterou alianci k uskutečnění mise poskytly, by byla těžce nahraditelná a sama operace téměř neuskutečnitelná v takto efektivním provedení (Wu 2012: 8).

3.2.3. Politická podpora Francie v OUP

Role Francie v OUP byla velice důležitá jak z politického, tak z vojenského hlediska. Stála v popředí mezinárodního rozhodnutí proti Kaddáfimu. Její tehdejší prezident Nicolas Sarkozy byl vrchním velitelem francouzských akcí v této operaci. Již od počátku vyhrcování situace byla Francie v popředí států volajících po zásahu a vyhlášení bezletové zóny. 10. března se Francie také stala první zemí, jež oficiálně uznala NTC jako legitimního zástupce Libye. Tento krok vzbudil mezi ostatními spojenci negativní odezvu, jelikož se tak stalo jeden den předtím, než se měl konat evropský koncil, na kterém se otázky vývoje v Libyi měly projednávat. Vůbec zpočátku spojení znepokojovala snaha Francie začít s akcí co nejdříve. Francouzská stíhací letadla byla vůbec první, kdo začal s útoky na Kaddáfího jednotky, ty se odehrály 19. března. Tento útok se odehrál přesně ve chvílích, kdy bylo v Paříži pořádáno setkání hlav států a vlád, kde měla být jedním z témat také Libye. Tohoto setkání se zúčastnili,

generální tajemník OSN Ban Ki – Moon, generální tajemník LAS Amr Moussa a ministryně zahraničí EU Cathrine Ashton. Uspěchaná akce Francie pobouřila ostatní spojence z toho důvodu, že nebyla koordinována s ostatními státy, které se chystaly do akce zapojit (Lindström – Zetterlund 2012: 17 – 18).

Důvodem iniciativy Francie bylo to, že nechtěla, aby přešla celá akce pod velení NATO. Původním úmyslem Francie byla akce vedená koalicí států, kdy společně s ní bude v plném velení Velká Británie, případně ještě USA. Sarkozy viděl v této akci možnost, jak naplnit obrannou bilaterální dohodu, která byla podepsána mezi Francií a Velkou Británií v listopadu 2010. Dále nechtěla být Francie upozaděna, což reálně hrozilo právě v případě, že operaci bude vést NATO. Tyto obavy se však nakonec nepotvrdily, jelikož Francie hrála v OUP jednu z hlavních rolí. Francouzští představitelé také argumentovali tím, že NATO nebyla tím, kdo akci inicioval a podporoval, proto by neměla být její politickou odpovědností. Obavy také panovaly, protože byrokratický aparát a proces rozhodování na půdě NATO by mohl celou akci zpomalit. Obavy panovaly také z toho, že Německo by mohlo celou operaci záměrně blokovat, jelikož se jedná o jeden z nejdůležitějších států NATO a zároveň to byl stát, který nepodporoval intervenci v Libyi, což dokázal zdržením se hlasování o rezoluci č. 1973 (Lindström – Zetterlund 2012: 18 – 19).

Další otázkou operace bylo dlouhodobé politické napětí mezi Francií a Tureckem. Turecko se od počátku stavělo proti intervenci NATO. Mělo obavy, co taková intervence způsobí v muslimském světě a také mělo v Libyi značné obchodní zájmy. I přes tyto skutečnosti nakonec Turecko OUP po schválení rezoluce č. 1973 podpořilo. Tento obrat v názoru je přičten pragmatickému rozhodnutí Turecka, které chtělo získat účastí nad operací alespoň částečnou kontrolu. Turecko nesouhlasilo s tím, aby Francie převzala velení nad operací. Tento nesouhlas pramenil z déletrvajícího francouzského odmítavého postoje vůči tureckému členství v EU. Sarkozy ještě situaci mezi Francií a Tureckem vyhrotil tím, že nepozval turecké představitele na summit do Paříže, který se konal 19. března a na němž se, mimo jiné, projednávaly otázky týkající se

libyjské krize. Tímto krokem francouzské strany byly znepokojeny USA, které se snažily neshody mezi těmito státy diplomaticky řešit z důvodu integrity koalice (Lindström – Zetterlund 2012: 19 – 20).

Pro Francii byl zásah v Libyi národním zájem. Vždy totiž považovala region okolo středozemního moře a zejména severoafrické státy za svoji sféru vlivu. Proto považoval Sarkozy za povinnost, v době kdy měl takovouto možnost, zasáhnout. Vzhledem k tomu, že udržoval blízké vztahy s libyjskou opozicí, mu situace, kdy tato opozice bojuje s Kaddáfím, vyhovovala v tom ohledu, že se mohl zapojit do snahy změnit v Libyi režim (Wu 2012: 3).

Role Francie v tomto konfliktu je silně provázána s Velkou Británií. Tyto dva státy se společně postavily do čela aliance ve vedení operace, jejímž krátkodobým cílem bylo donucení Kaddáfího k ústupu a zastavení útoků na civilisty. Dlouhodobějším záměrem pak byla postupná demokratizace Libye a potažmo celého regionu, k čemuž měly být hlavním instrumentem opoziční vlády. Nicméně vzhledem k tomu, že se opozice v boji s Kaddáfím nacházela zpočátku v nevýhodné pozici a reálně hrozilo, že konflikt vyhraje Kaddáfí, byla Francie a potažmo Velká Británie nucena v Libyi zasáhnout a podpořit tak požadovaný demokratizační proces (Wu 2012: 9).

Při bližší analýze je zřejmé, že důvody intervence ze strany Francie a její motivace je nejvíce spjata právě s osobou prezidenta Sarkozyho. Sarkozy v době libyjské krize bojoval s nízkou oblibou mezi francouzskými obyvateli, kdy mu nedůvěru v průzkumech veřejného mínění vyslovilo až 71 procent občanů. Stal se tak nejméně oblíbeným francouzským pravicovým prezidentem v historii. Kromě zlepšení svého obrazu mezi vlastními spoluobčany také bojoval o jejich hlasy, jelikož v dubnu 2012 se měly konat prezidentské volby. V této době sklízel Sarkozy velkou kritiku za svoji zahraniční politiku. 72 procent obyvatel také věřilo, že image Francie se ve světě pod Sarkozym rapidně zhoršila (Lindström – Zetterlund 2012: 20 – 21).

Podpora arabského jara byla z pohledu Francie morální povinností. Vzpomínky na selhání v minulosti byly stále živé. Rwanda, nebo Srebrenica se neměli opakovat. Pod tato selhání byl jako prezident Francie podepsán Jacques Chirac, Sarkozyho velký politický konkurent. Sarkozy nechtěl opakovat stejné chyby jako on. Libyjská krize byla pro Sarkozyho příležitostí, jak si vybudovat image muže činu a ukázat Francii i světu, že je schopen postavit se do vedení takové operace. Jeden z jeho nejbližších poradců se také vyjádřil, že Sarkozy viděl Libyi jako možnost zapsat se do historie (Lindström – Zetterlund 2012: 21).

Nutno dodat, že snaha o uskutečnění intervence nevycházela pouze od Sarkozyho. Jeho jednoznačný postoj byl podpořen jak od politických konkurentů, tak od obyvatel Francie. Jedním z nejvýznamnějších podpůrců intervence byl levicový politik a filozof, Bernard-Henri Lévy. Lévy se ve své knize o událostech libyjské krize vyjádřil, že sám přesvědčil Sarkozyho, aby zaujal pozitivní postoj k případné intervenci. Kromě podpory z politických míst byla důležitá již zmíněná podpora obyvatel. Ta francouzská byla značně větší než ta z USA, Velké Británie, nebo Itálie. Dle průzkumů veřejného mínění podporovalo intervenci 64 procent Francouzů, 55 procent Američanů, 50 procent Britů a 40 procent Italů (Lindström – Zetterlund 2012: 22).

Libye je pro Francii, z důvodu geografické polohy, dobře dosažitelná. Mnohem lépe, než například Sýrie. Poloha Libye umožňovala mnohem lepší zásobování. Libyjská armáda nebyla také z nejsilnějších, což činilo operaci méně riskantní. Pokračování v diplomatických jednáních s Kaddáfím Francie považovala za zbytečné, jelikož by dále nikam nevedlo. Proto byla ozbrojená operace posledním východiskem (Lindström – Zetterlund 2012: 23).

Stejně jako v případě USA, ani pro Francii není Libye životně důležitým energetickým zdrojem a tak je zřejmé, že francouzské akce nebyly motivovány převážně energetickými zájmy. Francie za rok 2010 importovala 14 procent celkového libyjského ropného exportu. Tento export činil 10 procent celkové francouzské spotřeby ropy. Ropná spotřeba pravděpodobně hrála do nějaké míry roli v rozhodování Francie, potažmo ostatních států koalice, rozhodně však

nebyla rozhodujícím faktorem. Je nutno poznamenat, že Itálie a Německo, které měly největší zájem na libyjské ropě a zbraních, byly ve skutečnosti v otázkách intervence velmi zdrženlivé (Lindström – Zetterlund 2012: 23 – 24).

3.2.4. Vojenská podpora Francie v OUP

Francie a Velká Británie byly jediné dvě země, které byly ochotné přistoupit na eskalaci konfliktu. Vojensky akci podporovaly nejradikálněji. Francie apelovala na ostatní členské státy NATO, aby poskytly co nejvíce bojových letadel, kvůli požadovanému zintenzivnění bombardování (BBC 2011). Francouzská vojenská a především letecká technika zanechala v Libyi dobrý dojem. Francouzská letadla a piloti byli důležitou složkou při leteckých misích nad Libyí.

Ke konci srpna nalétali francouzští letci proti nepříteli přibližně 4500 výpadů v celkově 20 000 nalétaných hodinách. Tento počet dělá 25 procent všech nalétaných operací NATO. V tomto ohledu Francie zdatně konkuruje USA, které nalétaly 26 procent. Kromě toho nesly francouzské stíhací letouny 35 procent všech střel vypálených na Libyi a zasáhly tisíc cílů. U pobřeží Libye byla v plné pohotovosti vlajková letadlová loď francouzského námořnictva, *FS Charles de Gaulle*. Francouzská armáda byla opravdu v plné pohotovosti každý den, měla totiž naplánovaných minimálně osmnáct misí denně. Polovina náležela letectvu a druhá námořnictvu. Nicméně postupně, hlavně se zapojením lodě *FS Charles de Gaulle*, se nároky na francouzskou armádu snižovaly. Toto snižování zapojení bylo důsledkem otočení situace v konfliktu, kdy opoziční jednotky začaly získávat převahu nad vládními vojsky a nepotřebovaly již tak intenzivní podporu (Guhl 2011). Co se týče Francií poskytnutých bojových letadel, tak šlo o osm kusů stíhacích letadel *Dassault Rafale*, osm kusů taktéž stíhacích letadel *Mirage 2000-5*, šest kusů stíhacích bombardérů *Mirage 2000D*, dva kusy průzkumných letadel *FICR*, šest kusů tankovacích letadel *C135*, 1 kus AWACS letadla *E – 3F* a jeden kus elektronického průzkumného letadla *C-160G SIGINT*.

Dohromady tedy 32 kusů bojových letadel, což je třetí nejvyšší počet za USA a Velkou Británií (Royal Aeronautical Society 2012: 13). Z plavidel, která poskytlo francouzské námořnictvo, je kromě letadlové lodi *FS Charles de Gaulle* možné zmínit torpédoborce *Forbin* a *Jean Bart* (Taylor – Smith 2011: 11).

V průběhu konfliktu, konkrétně na konci června, se Francie dostala do kontroverzní situace, když přiznala, že z její strany došlo k vyzbrojování opozičních sil. Byl to problém, protože rezoluce RB č. 1973 dala mandát NATO pouze k ochraně civilistů, ne ke zbrojení opozičních jednotek. NATO po celou dobu konfliktu zdůrazňovalo, že k poskytování zbraní jedné straně v konfliktu nedojde, proto bylo znepokojující, když se k tomu francouzská strana sama přiznala. Francouzská letadla shazovala nad Libyí vodu, jídlo a medikamenty. Nicméně Francie také přiznala, že vzhledem k zhoršující se situaci byli nuceni poskytnout civilistům také zbraně na obranu, jelikož hrozilo jejich bezprostřední ohrožení. Problémem v této situaci, jak se ukázalo, bylo, že francouzská strana tento svůj krok s nikým nekonzultovala. Ani s jinými státy aliance, ani nic neoznámila hlavnímu velení NATO. To samozřejmě vzbudilo rozruch a zvýšilo již tak zvyšující se napětí mezi státy uskutečňujícími operaci. Důvodem tohoto napětí jsou neshody v tom, jakým způsobem by se měla operace ubírat, zda zvýšit tlak na Kaddáfího a snažit se o jeho odstranění, nebo zůstat u počátečního plánu a u mandátu, jež byl vydán za účelem ochrany civilistů. Tento problém byl nakonec vyřešen tím, že RB vydala rezoluci zahrnující použití všech dostupných prostředků na ochranu civilistů, a tak je možné poskytnout obranné zbraně v případě, kdy jsou civilisté ohroženi (Hopkins 2011).

Francie hrála v Libyi společně s Velkou Británií dominantní roli. Vedla operaci, poskytovala zbraňové systémy a materiální zajištění. Francie byla zemí, jež se nejvíce zasazovala o agresivnější přístup k celé operaci. Jejím cílem byla nejen ochrana civilistů, ale zjevně i změna režimu. Důkazem tohoto záměru je již zmiňované vyzbrojování opozice. Klíčovým aspektem Francie v operaci bylo využití jejich vzdušné síly. Poskytnutí stíhacích letounů *Mirage*, *Dassault Rafale* a jiných bojových i průzkumných letounů ukazovalo, že Francie brala OUP

velice vážně. Tato operace byla první větší akcí, do které se Francie zapojila od svého znovuzapojení do NATO v roce 2009. Bylo to také poprvé, kdy francouzské letectvo bojovalo po boku letadel z arabského regionu za užití vylepšené verze stíhacího letounu *Mirage 2000*, upraveného k útoku na pozemní cíle. Poprvé v této operaci také využila k průzkumu krajiny speciálně vybavený stíhací letoun *Dassault Rafale*. Tyto letouny byly velice důležitým prvkem v úspěchu operace (Laird 2011).

3.2.5. Politická podpora Velké Británie v OUP

Velká Británie byla společně s Francií první zemí, která reagovala na nepokoje v Libyi voláním po zavedení bezletové zóny. Tento postoj byl velice překvapivý, jelikož britský ministerský předseda David Cameron do té doby vyznával izolacionistickou politiku (Lindström – Zetterlund 2012: 31).

David Cameron byl v čele Velké Británie během libyjské krize. Snažil se na půdě nově vytvořené Národní bezpečnostní rady (NSC), aby se věci pohnuly směrem k zásahu v Libyi. Jeho plán na zavedení bezletové zóny přišel již na konci února, jen pár dní po tom, co francouzský prezident Sarkozy uvedl stejný záměr. Nicméně jejich záměry se nesesetkaly s pochopením ze strany ostatních zemí, které považovaly takto radikální plány za předčasné. 7. března však média informovala o tom, že britští a francouzští vyslanci při OSN na tomto plánu již pracují. Přestože snaha prosadit bezletovou zónu byla z britské strany zřejmá, Cameron byl v otázce případného konfliktu v Libyi velmi opatrný. Uspořádal schůzky s libyjskými experty a exulanty, aby získal relevantní informace o situaci v zemi a trval na tom, aby kterákoliv akce, jež se ze strany Velké Británie uskuteční, byla v souladu s mezinárodním právem (Lindström – Zetterlund 2012: 31 – 33).

Stejně jako v mnoha jiných zemích, i ve Velké Británii byly na nejvyšších politických místech spory o to, jaký by měla země zaujmout vůči událostem

v Libyi postoj. Nakonec, když došlo ve vládě k dohodě, která víceméně potvrzovala postoj Davida Camerona, se všechny důležité orgány zaměřily na nadcházející události. Když bylo zřejmé, že USA nebudou chtít vést operaci déle než několik dní, řešením pro Velkou Británii bylo, aby velení převzalo NATO. V tomto ohledu se výrazně lišila od Francie, která prosazovala bilaterální zásah vedený jimi, společně s Velkou Británií, případně ještě s USA. Argumentem Velké Británie pro to, aby velení operace převzalo NATO, byla zkušenost aliance s vedením multilaterálních misí. Velká Británie je celkově velkým podpůrcem NATO. Je to pro ni garant národní bezpečnosti a USA stále hlavním globálním obranným partnerem. Je pravděpodobné, že jedním z důležitých důvodů proč se Velká Británie angažovala v Libyi bylo, že USA chtěly, aby převzal velení někdo jiný. Velká Británie uznala NTC jako legitimní vládu Libye dlouho po Francii, která jejím krokem Velkou Británii zaskočila. K oficiálnímu uznání NTC britskou stranou došlo 27. Července (Lindström – Zetterlund 2012: 32 – 38).

Je důležité podotknout, že již zmiňovaná bilaterální dohoda mezi Velkou Británií a Francií nebyla rozhodně hlavním důvodem vstupu Velké Británie do Libye. Nicméně skutečnost, že se krize v Libyi odehrála pouze několik měsíců po podepsání této dohody, se stala jakousi zkouškou spolupráce mezi těmito dvěma státy. A to, že se tyto dva státy bok po boku zapojily do takové operace naznačilo, že na politické a vojenské úrovni došlo ke zlepšení jejich vzájemných vztahů a k důležité mezistátní komunikaci, což mezi těmito dvěma státy nebylo v historii samozřejmostí. (Lindström – Zetterlund 2012: 31 – 38).

Stejně jako v případě USA a Francie, i Velkou Británii vedly k intervenci v Libyi různé motivace. Kromě již zmíněné vazby na USA a jejich vliv na Britskou participaci, bylo pro její politické představitele důležité splnění několika podmínek. Tyto podmínky byly tři. Nevyhnutelná potřeba zasáhnout, nezpochybnitelnost z hlediska legitimizace a regionální podpora. Hrozba vysokých ztrát na civilním obyvatelstvu splňovala první podmínku, schválení rezoluce RB OSN č. 1973 dávalo participaci legální základ a žádost LAS na

ustanovení bezletové zóny nad Libyí splnila třetí podmínku regionální podpory (Lindström – Zetterlund 2012: 36 – 37).

Hlavní motivací, která je pro USA, Francii a Velkou Británii společná, je poučení se z chyb předchozích vlád. Konkrétně již zmiňovaná Rwanda a Srebrenica. Světové mocnosti cítily odpovědnost chránit libyjské obyvatele, kteří se ocitli v ohrožení od své vlastní vlády. Velká Británie se jako hlavní evropská mocnost nemohla této povinnosti vyhnout. Stejně tak David Cameron, který se chtěl ukázat jako schopný mezinárodní lídr. Stejně jako jeden z jeho předchůdců, Tony Blair. Cameron také podporou arabského jara potřeboval přebít palbu kritiky, pod kterou se dostal z důvodu obchodní mise na blízký východ spolu s výrobcí zbraní (Lindström – Zetterlund 2012: 37).

Důležitá byla také podpora od obyvatel Velké Británie, stejně tak jako od všech vrstev politického spektra. Veřejné mínění nebylo jednoznačně pro intervenci, jako například ve Francii, nicméně stále akci podporovala polovina voličů. David Cameron také kvůli domácí politické podpoře zásadně neriskoval své postavení. Další volby byly naplánovány až na první polovinu roku 2015. Úspěch v Libyi tak mohl pouze zesílit jeho pozici na domácí, ale i zahraniční politické scéně. Politický oponent Camerona a lídr opoziční Labour party, Ed Milliband, dal britské participaci plnou podporu. Stejně jako britský parlament, který participaci odsouhlasil v počtu hlasů 557 pro a 13 proti. V tomto rozhodování zcela jistě hrála roli vidina odplaty za Lockerbie, stejně jako obavy z toho, že politických problémů v Libyi využijí teroristické skupiny, které se mohly zmocnit zbraní Kaddáfího vojska (Lindström – Zetterlund 2012: 37 – 38).

Co se týče energetických zájmů Velké Británie v Libyi. Dá se říci, že měla větší motivaci intervenovat z tohoto důvodu, než ostatní mocnosti stojící v čele koalice. Političtí lídři povstalců v průběhu krize avizovali, že společnosti ze zemí podporujících je, budou mít v budoucnu zajištěny lukrativní energetické kontrakty. Tento postoj tedy vyhovoval nejvíce Velké Británii, která před krizí dovážela méně energetických prostředků než Německo, Francie a Itálie (Lindström – Zetterlund 2012: 38).

Operace v Libyi v konečném součtu nezměnila pohled Velké Británie na NATO a EU jako organizace, které jí pomáhají uplatnit své cíle na mezinárodní scéně. NATO stále zůstalo pro Velkou Británii garantem obrany zejména z důvodu návaznosti na USA. NATO by se mělo v budoucnu dle Velké Británie dále zaměřovat na vojenské operace. Naopak EU by se měla zaměřit například na peacebuildingové a jiné mise, ve kterých není užito vojenské síly (Lindström – Zetterlund 2012: 38 – 39).

3.2.6. Vojenská podpora Velké Británie v OUP

Během OUP poskytla Velká Británie znatelné množství materiálního zajištění. Podílela se na vzdušné a námořní operaci a poskytla kvalifikovaný personál, jenž byl schopen přispět k vedení operace. Královské námořnictvo neposkytlo operaci žádné letadlové lodě, nicméně do vod Středozemního moře vyslalo dvě fregaty s naváděnými střelami třídy Duke, *HMS Sutherland* a *HMS Iron Duke*, plus torpédoborec třídy Sheffield, *HMS Liverpool*. Další námořní jednotky Královského námořnictva zahrnovaly. Výsadkovou vrtulníkovou loď *HMS Ocean*, jednu protiminovou loď *HMS Bangor* a jednu bezpečnostní loď třídy Hunter *HMS Brocklesby*. Vyslali také dvě nukleární ponorky třídy Trafalgar, *HMS Triumph* a *HMS Turbulent*. Absence letadlové lodě způsobila, že letecká podpora Královského letectva vycházela především z Velké Británie, Kypru a Itálie. Nicméně i z některých lodí dokázala letecká technika startovat. Šlo výlučně o helikoptéry, které operovaly z lodi *HMS Ocean*. Tato loď pojmula šest helikoptér *Apache AH Mk*, což jsou útočné helikoptéry. Vůbec poprvé poslala Velká Británie tyto stroje do boje z lodě. Dále tato loď pojmula dvě helikoptéry *Lynx Mk* (United Kingdom Defence & Security Report 2012: 67).

Britské vzdušné síly byly vedeny ze základny Akrotiri na Kypru. Ústředí, které je vedlo, se jmenovalo Joint Force Air Component Command Headquarters (JFACHQ). JFACHQ odpovídalo za poskytování vzdušné podpory NATO a

uskutečňování výpadů proti nepříteli na žádost NATO. Královské letectvo (RAF) poskytlo pro operaci v Libyi deset stíhacích letounů *Eurofighter Typhoon FGR4*. Tyto stíhací letouny zajišťovaly obranné a útočné operace NATO. Při těchto misích jim asistovalo šestnáct stíhacích letounů *Panavia Tornado GR4/A* (United Kingdom Defence & Security Report 2012: 67 – 68). Kromě těchto stíhacích letounů poskytlo Královské letectvo dva tankovací letouny *VC – 10*, čtyři kusy *AugustaWestland Apache*, tři hlídkovací průzkumné letouny *E – 3D* a jeden průzkumný letoun *Sentinel RI* (Royal Aeronautical Society 2012: 13). Celkem tedy poskytla Velká Británie pro operaci 36 strojů, což je o čtyři více než Francie.

Společně s ofenzivním arzenálem poskytnutým ze strany Velké Británie pro operaci zajišťovalo Královské letectvo také ISR podporu. V tomto ohledu dominovaly USA, nicméně i Velká Británie v tomto ohledu významně přispěla. Pro účel ISR podpory uvolnilo Královské letectvo tři stroje *Sentry AEW Mk.1*, jsou to AWACS stroje, které létaly na mise v Libyi ze své domovské základny ve Waddingtonu ve východní Anglii. Tyto stroje jsou důležité pro kontrolu a taktickou podporu ze vzduchu. Stroj stejného typu měla v Libyi i Francie a USA. Dalším strojem Královského letectva důležitým pro ISR podporu byl *Sentinel RI ASTOR*. Tento letoun snímá radarem krajinu a analyzuje pohyby strojů po ní. *Nimrod RI* byl dalším letadlem podobného typu ve službách Královského letectva v Libyi. Všechny tyto tři stroje vyrážely na mise z již zmíněné základny ve Waddingtonu (United Kingdom Defence & Security Report 2012: 68).

3.3. Shrnutí operace

31. října 2011 OUP skončila. Přesně sedm měsíců po jejím začátku. Dlouholetý diktátor byl odstraněn a země měla, díky zásahu NATO, nakročeno k novému období zařazování se do západního světa. Když NATO převzala kontrolu nad operací, uskutečnila v průběhu oněch sedmi měsíců velké množství námořních a vzdušných misí. Celkově se akce zúčastnilo 8000 členů armády.

Jelikož nedocházelo k jejich nasazení na území nepřítele, byla mise ukončena bez ztráty jediného lidského života z řad NATO. Vzdušných strojů bylo v operaci zapojeno 260 (stíhací letouny, průzkumné letouny, tankovací letouny a bezpilotní drony) a 21 lodí (zásobovací lodě, letadlové lodě, torpédoborce, ponorky, fregaty a výsadkové vrtulníkové lodě). Bylo nalétáno 26 500 misí, z toho bylo 9700 útočných misí. Tyto útočné mise nemusely nutně využít munici, jelikož byly vysílány například pro identifikaci cílů. Zničeno bylo přes 5900 vojenských cílů, včetně 400 cílů nesoucích rakety, plus 600 tanků, nebo jiných ozbrojených vozidel (NATO 2011).

O takový průběh mise se zasadilo všech osmnáct států NATO, které na operaci přímo participovaly. Nicméně vůdčí roli v celé operaci sehrály USA. Alespoň co se týče vojenské podpory. USA svými počátečními misemi umožnila ostatním státům podílejícím se na operaci vzít na sebe svůj díl odpovědnosti. Těmito misemi je myšleno vyřazení protivzdušného systému libyjského vojska. USA byly také hlavním poskytovatelem ISR podpory. Tato jejich činnost zmapovala možné cíle ohrožující civilisty na libyjském území, čímž připravila půdu vzdušným silám NATO pro efektivní zásah na tyto body. Důležité vzdušné tankování letadel bylo také z většiny zajišťováno americkými tankovacími letouny. Tato činnost umožňovala útočným letadlům NATO zůstat ve vzduchu tak dlouho, dokud možný cíl nelokalizovali a případně nezničili (Daadler – Stavridis 2011).

USA, Francie a Velká Británie dohromady nalétali celkem šedesát procent misí v Libyi. Zbývajících patnáct zemí tedy nalétalo dohromady čtyřicet procent. Toto číslo je důkazem, že tyto tři země byli hlavním garantem úspěšné operace. Nejvíce vzdušných operací nalétaly právě USA, celkem dvacet pět procent. Toto číslo je i oproti podílu Francie a Velké Británie značné. Nicméně i přes dominantní postavení těchto tří zemí byla celá operace kolektivní prací. Například Itálie, čtvrtý nejvýraznější člen této operace co se týče útočných výpadů proti nepříтели. Itálie také poskytla šest základen na svém území, ze kterých vzlétali letadla NATO směrem k Libyi. Avšak celá operace nebyla

vedena pouze členskými zeměmi NATO. Jedním z nejdůležitějších podporovatelů byly státy arabského regionu, SAE, Katar, Jordánsko a Maroko. Samozřejmě jejich podíl na vojenské podpoře nebyl tak značný, nicméně bez jejich podpory by se akce pravděpodobně vůbec neuskutečnila. Jelikož LAS, které jsou tyto státy členy, dala operaci v podstatě zelenou (Daadler – Stavridis 2011).

OUP je považována za úspěch. Úspěch to jistě byl, jelikož se podařilo naplnit cíle, se kterými byla operace spuštěna, avšak v mnoha ohledech se ukázalo, že se do budoucna musí NATO vypořádat s mnoha strategickými a taktickými problémy. Tyto problémy byly patrné zejména u menších států, u těch, které neparticipovaly na operaci do takové míry jako USA, Francie, Velká Británie a Itálie. Již na začátku léta Norsko stáhlo své vzdušné síly z operace. Důvodem byla nadměrná zátěž. Norsko do té doby odlétalo s osmi letadly sedmnáct procent výpadů proti nepříteli. Norsko společně s Belgií a Dánskem procentuálně odlétali méně misí, než na co stačila jejich vojenská kapacita. Tyto skutečnosti jsou do budoucna znepokojující, jelikož NATO se nemůže spoléhat pouze na čtyři, nebo pět nejsilnějších států, i když je zřejmé, že stále budou ve společných operacích zastávat dominantní roli (Greenleaf 2013: 38 – 40).

Kromě nedostatku vzdušných prostředků vznikly další problémy přechodem od OOD k OUP. Tedy od velení USA k velení NATO. Velení letových operací (AOC) se s přechodem k operaci NATO přestěhovalo na základnu do italského Poggia Renatico. Na této základně chyběla základní personální infrastruktura, která nemohla v žádném případě zvládnout nápor stovek úředníků a jiného personálu, který je k takové akci potřebný. NATO nemělo organizaci na převzetí takové operace. Rozdíly mezi infrastrukturou USA a NATO nebyly pouze v materiální sféře. Diametrální rozdíl byl také ve schopnostech personálu. USA investují nemalé prostředky a čas do tréninkových programů pro svůj AOC personál. Do této oblasti NATO naopak neinvestuje. I přes netrénovanost personálu je znatelně těžší, pokud se musí pracovat v koalici mnoha států, než když si jeden stát řídí vše sám. S tímto souvisí další problém.

Koordinace všech akcí zabírá na půdě NATO spoustu času. Každý stát má nastavenou svoji hranici pro schvalování cílů a akceptovatelné ztráty a poškození. To způsobuje, že když je zaměřen cíl, rozhoduje se v AOC o zásahu na základě státu, který je zrovna „u mikrofonu“ (Greenleaf 2013: 38 – 40).

Uskutečnění této operace bylo důsledkem mnoha faktorů. Dlouholetý diktátor, porušující ve své zemi lidská práva, který se rozhodne místo odstoupení z funkce proti nespokojeným obyvatelům tvrdě zasáhnout. Dále unikátní podpora od států arabského regionu a v neposlední řadě mandát udělený OSN k uskutečnění operace. I když byla tato operace z pohledu splněných cílů úspěšná, ukázala, na co by se měla NATO do budoucna zaměřit. Důležité je, aby se na odstraňování nedostatků podílely všechny členské státy a ne jen polovina z nich, tak jako na této operaci (Daadler – Stavridis 2011).

4. Závěr

Události, jež mapuje tato bakalářská práce, se odehrály v průběhu roku 2011 v severoafrické zemi Libye. Masové nepokoje hrnoucí se jako lavina arabským regionem nakonec zasáhly i tento stát, ve kterém již přes čtyřicet let vládl Muammar Kaddáfí. Ten se stal hlavní postavou občanské války, která se táhla téměř devět měsíců. Během tohoto období došlo k intervenci NATO za účelem ochrany civilistů. Tato intervence je předmětem této bakalářské práce.

Práce je rozdělena do dvou kapitol. První kapitola pojednává o událostech předcházejících zásahu NATO. Jsou zde nastíněny události arabského jara a počátky nepokojů v Libyi. Pozornost je věnována rezolucím RB OSN č. 1970 a 1973, které poskytly mezinárodnímu společenství mandát k zásahu proti vládě Muammara Kaddáfího, jehož osobnost a vztahy s jinými státy jsou v této kapitole také nastíněny. V této kapitole jsou také projednávány negativní postoje jiných států k operaci.

Hlavní částí práce je druhá kapitola. V této kapitole je analyzována politická a vojenská podpora OUP ze strany USA, Francie a Velké Británie. Vytyčeným cílem práce bylo porovnat proces politické legitimizace a samotnou vojenskou podporu operace ze strany tří zmíněných států a na základě údajů zjištěných při této analýze zhodnotit, zda by byla OUP uskutečnitelná bez přispění USA. V procesu legitimizace a motivací vedoucích jednotlivé státy k participaci na operaci jsou zřetelné značné rozdíly. V USA byla veřejnost i politická elita v názorech na případnou participaci rozdělená. Nakonec pro zapojení do akce rozhodl i přes počáteční nesouhlas Kongresu Barack Obama na základě požadavku, že USA nebudou ve velení operace déle než pár dní. Tento požadavek vyplýval z dlouhodobé politiky Baracka Obamy, který prosazuje multilaterální řešení krizí a také kvůli situaci na domácí politické scéně, která v této době nenahrávala bojům v operacích, které nekorespondují s americkými národními zájmy. Požadavek amerického prezidenta byl nakonec evropskými

mocnostmi respektován, a tak strávily USA ve velení operací pouhých pár dní, než ustoupily do pozadí.

Francie bylo naopak nejhlasitějším zastáncem intervence v Libyi. Již od počátku se tamější politická elita v čele s Nicolasem Sarkozym mohla opřít o přízeň občanů, kteří případnou operaci vítali. Francouzská motivace pro vstup do Libye byla úzce spjata právě s francouzským prezidentem, který ji viděl jako příležitost pro zlepšení svého politického profilu. Je nutno také podotknout, že Libye je s Francií jak geograficky tak historicky úzce spjata, a proto jí mohla případná akce vyhovovat z důvodu dostupnosti a vzhledem k nevelké síle libyjské armády také bezpečností. Francie však na rozdíl od USA a Velké Británie nesouhlasila s akcí vedenou NATO. Chtěla naopak, aby operace proběhla pouze za přispění Velké Británie a případně USA. I když se tento krok nakonec Francii nepodařilo naplnit, byla spolu s Velkou Británií a USA účastníkem, který se na průběhu operace podílel nejvýrazněji.

Velká Británie se z pohledu politické legitimizace nacházela někde mezi USA a Francií. S Francií měla společnou rozhodnost, s jakou byla odhodlána intervenci v Libyi uskutečnit. Naopak s USA souhlasila v tom, že by zásah mělo vést NATO. David Cameron také dbal na to, aby případné zapojení Velké Británie v Libyi bylo z hlediska mezinárodního práva zcela v pořádku. Z pohledu Velké Británie je také specifická její vazba na USA. Je pravděpodobné, že požadavek USA, aby jiné státy převzaly nad operací velení, byl důležitým vodítkem k její participaci. Velká Británie stála nakonec spolu s Francií v čele mezinárodní koalice v Libyi.

Z hlediska vojenské podpory byly tyto tři státy jednoznačně nejaktivnější. Cílem této práce bylo zjistit, zda by byla OUP možná bez participace USA. Na základě údajů o vojenském a jiném materiálním zajištění analyzovaném v této práci jsem dospěl k závěru, že by operace takového rozsahu nebyla bez USA uskutečnitelná.

5. Seznam zdrojů

Knihy

Gaub, Florence (2013). *The North Atlantic Treaty Organization and Libya: Reviewing Operation UNIFIED PROTECTOR* (Penny Hill Press Inc.).

Internetové zdroje

About.com. *Definition of the Arab Spring*

(<http://middleeast.about.com/od/humanrightsdemocracy/a/Definition-Of-The-Arab-Spring.htm>, 3. 12. 2014).

Anderson, Lisa (2001). Muammar al-Qaddafi: The „King“ of Libya. *Journal of International Affairs* 54 (2) s. 515.

Baltrusaitis, F. Daniel – Duckenfield, E. Mark (2012). Operation Unified Protector: Triumph or Warning Sign? *Baltic Security and Defence Review* 14 (2) s. 24.

BBC.com (2011). *Libya: What do the military operation names mean?*

(<http://www.bbc.com/news/magazine-12831743>, 17. 2. 2015).

BBC.com (2011). *Libya: Where do NATO countries stand*

(<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13092451>, 25. 3. 2015).

BBC.com (2013). *Arab uprising: Country by country – Libya*

(<http://www.bbc.com/news/world-12482311>, 3. 12. 2014).

Bender, Jeremy (2014). The 11 Most Powerful Militaries In The World. *Business Insider* 23. 4. 2014 (<http://www.businessinsider.com/11-most-powerful-militaries-in-the-world-2014-4>, 25. 2. 2015).

Bolcu, Claudiu (2013). NATO'S INTERVENTION IN LIBYA: THE PATHWAY TOWARDS A LEGITIMATE HUMANITARIAN

INTERVENTION. *Studia Universitatis Babes-Bolyai, Europaea* 58 (1) 119.

Carpenter, Galen Ted (2011). The Security Council Vote on Libya: U.S. Concessions to Russia and China?. *The National Interest*. 22. 3. 2011 (<http://nationalinterest.org/blog/the-skeptics/the-security-council-vote-libya-us-concessions-russia-china-5057>, 20. 7. 2015).

Cenciotti, David (2011). Category archives: Operation Unified Protector. *The Aviationist* (<http://theaviationist.com/category/operation-unified-protector/>, 21. 3. 2015).

CNN.com (2011). A timeline of the conflict in Libya (<http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/08/18/libya.timeline/>, 15. 3. 2015).

CNN.com (2015). *2011 Libya Civil War Fast Facts* (<http://edition.cnn.com/2013/09/20/world/libya-civil-war-fast-facts/>, 4. 4. 2015).

Daadler, H. Ivo (2011). Remarks to the Press on Libya and Operation Unified Protector. *United States Mission to NATO* 8. 9. 2011 (<http://nato.usmission.gov/libya-oup-90811.html>, 19. 4. 2015).

Daadler, H. Ivo – Stavridis, G. James (2011). NATO's Success in Libya. *New York Times*. 30. 10. 2011 (http://www.nytimes.com/2011/10/31/opinion/31iht-eddaadler31.html?_r=1, 6. 4. 2015).

Daadler, H. Ivo – Stavridis, G. James (2012). NATO's Victory in Libya The Right Way to Run an Intervention. *Foreign Affairs* 91 (2) s. 2 – 4.

Dunne, Tim – Gifkins, Jess (2011). Libya and the state of intervention. *Australian Journal of International Affairs* 65 (5) s. 522.

Fahim, Kareem – Shadid, Anthony – Gladstone, Rick (2011). Violent End to an Era as Qaddafi Dies in Libya. *New York Times* 20. 10. 2011 (<http://www.nytimes.com/2011/10/21/world/africa/qaddafi-is-killed-as-libyan-forces-take-surt.html>, 17. 3. 2015).

Glanville, Luke (2013). Intervention in Libya: From Sovereign Consent to Regional Consent. *International Studies Perspectives* 14 (3) s. 333 – 335.
GlobalSecurity.org. *Libya Civil War (2011)*
(<http://www.globalsecurity.org/military/world/war/libya-civil-war.htm>, 17. 3. 2015).

Greenleaf, R. Jason (2013). The Air War in Libya. *Air & Space Power Journal* 27 (2) s. 37 – 40.

Guhl, Jean – Michael (2011). Strike Operations over Libya: a true success for France and Britain. *Defence Review Asia*. 6. 9. 2011
(<http://www.defencereviewasia.com/articles/119/Strike-Operations-over-Libya-a-true-success-for-France-and-Britain>, 30. 3. 2015).

Hallams, Ellen – Schreer, Benjamin (2012). Towards a „post – American“ alliance? NATO burden – sharing after Libya. *International Affairs* 88 (2) s. 322 – 323.

Herf, Jeffrey (2011). Why Germany Was Against the Libya Intervention. *NewRepublic.com*. 24. 3. 2011
(<http://www.newrepublic.com/article/world/85702/germany-libya-intervention-qaddafi-merkel>, 12. 3. 2015).

Hopkins, Nick (2011). Nato reviews Libya campaign after France admits arming rebels. *The Guardian*. 29. 6. 2011
(<http://www.theguardian.com/world/2011/jun/29/nato-review-libya-france-arming-rebels>, 28. 3. 2015).

Jones, Susan (2014). Obama in 2011: „No Question That Libya...Would Be Better Off With Gaddafi Out of Power“. *CNSNews.com*. 28. 7. 2014
(<http://cnsnews.com/news/article/susan-jones/obama-2011-no-question-libya-would-be-better-gaddafi-out-power>, 12. 3. 2015).

Joscelyn, Thomas (2011). The Libyan Terrorist: Muammar Qaddafi. *BBC.com*. 24. 11. 2011 (http://www.weeklystandard.com/blogs/libyan-terrorist-muammar-qaddafi_552474.html, 3. 3. 2015).

Laird, Robbin (2011). French Libya Lessons Learned: Better Targeting, Flexible ROEs, Limits to Armed UAVs. *Breaking Defense*. 23. 9. 2011 (<http://breakingdefense.com/2011/09/french-libya-lessons-learned-better-targeting-flexible-roes-1/>, 30. 3. 2015).

Libya Defence & Security Report (2012). Security Overview. s. 60 – 61.

Lindström, Madelene – Zetterlund, Kristina (2011). Setting the Stage for the Military Intervention in Libya. *Ministry of Defence* s. 17 – 45.

NATO.int (2011). *Operation UNIFIED PROTECTOR Final Mission Stats* (http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_11/201111108_111107-factsheet_up_factsfigures_en.pdf, 4. 4. 2015).

NATO.int (2012). *NATO and Libya* (http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_71652.htm, 17. 2. 2015).

NATO.int. *Unified Protector* (http://www.jfcnaples.nato.int/Unified_Protector.aspx, 10. 3. 2015).

Morris, Justin (2013). Libya and Syria: R2P and the spectre of the swinging pendulum. *International Affairs* 89 (5) s. 1271.

Özekin, Muhammed Kürsad – Akkas, Hasan Hüseyin (2014). An Empirical Look To The Arab Spring: Causes And Consequences. *Alternatives: Turkish Journal of International Relations* 13 (1/2) s. 176 – 177.

Phinney, R. Todd (2014). Reflections on Operation Unified Protector. *JFQ: Joint Force Quarterly* vol. 2nd Quarter (73) s. 86 – 87.

Rahman Basaran, Halil (2014). Responsibility to Protect: An Explanation. *Houston Journal of International Law* 1. 7. 2014, s. 581 – 583.

Rapoza, Kenneth (2011). Russia and China Team UP Against NATO Libya Campaign. *Forbes.com*. 17. 6. 2011
(<http://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2011/06/17/russia-and-china-team-up-against-nato-libya-campaign/>. 21. 7. 2015).

Royal Aeronautical Society (2012). *Lessons Offered From The Libya Air Campaign*
(<http://aerosociety.com/Assets/Docs/Publications/SpecialistPapers/LibyaSpecialistPaperFinal.pdf>, 27. 3. 2015).

Taylor, Claire – Smith, Ben (2011). Military Operations in Libya. *International Affairs & Defence Section* 1. 4. 2011, s. 10 – 11.

Tesón, R. Fernando (2009). KOSOVO: A POWERFUL PRECEDENT FOR THE DOCTRINE OF HUMANITARIAN INTERVENTION. *Amsteradm Law Forum* (<http://amsterdamlawforum.org/article/view/62/119>, 4. 3. 2015).

UN.org (2011). *In Swift, Decisive Action, Security Council Imposes Tough Measures on Libyan Regime, Adopting Resolution 1970 in Wake of Crackdown on Protesters* (<http://www.un.org/press/en/2011/sc10187.doc.htm>, 4. 3. 2015).

UN.org (2011). *Security Council Approves 'No-Fly Zone' over Libya, Authorizing 'All Necessary Measures' to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions* (<http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm>, 6. 3. 2015).

UN.org (2011). *Security Council Votes Unanimously to End NATO Civilian Protection Mandate in Libya, Following Authorities' Formal Declaration of Liberation* (<http://www.un.org/press/en/2011/sc10424.doc.htm>, 17. 3. 2015).

UN.org. *The Responsibility to Protect*
(<http://www.un.org/en/preventgenocide/adviser/responsibility.shtml>, 15. 2. 2015).

United Kingdom Defence & Security Report (2012). Armed Forces And Government Spending (1) s. 67 – 68.

USUN.org (2011). *Fact Sheet: UN Security Council Resolution 1970, Libya Sanctions* (<http://usun.state.gov/briefing/statements/2011/157194.htm>, 4. 3. 2015).

Vaughan, Josh (2013). Arbitration in the Aftermath of the Arab Spring: From Uprisings to Awards. *Ohio State Journal on Dispute Resolution* 28 (2) s. 492.

Williams, R. Paul – Popken, Colleen (2012). SECURITY COUNCIL RESOLUTION 1973 ON LIBYA: A MOMENT OF LEGAL & MORAL CLARITY. *Case Western Reserve Journal of International Law* 44 (1/2) s. 225 – 226.

Wu, Xian (2012). An Analysis of the EU's Military Intervention against Libya. *Institute of European Studies* 6 (4) s. 3 – 9.

6. Resumé

This thesis is about military intervention in Libya in 2011. Concretely about NATO operation called Unified Protector. This operation lasted seven months and eighteen members of NATO militarily contributed. Out of these eighteen states, three of them were crucial for its successful completion. USA, France and United Kingdom. The goal of this thesis is to find out, whether this operation would be possible to realize without participation of USA, based on the degree of military and policy support of these states to the OUP.